

डेनमार्क नेपाल सोसाईटी
Dansk-Nepalesisk Selskab

NEPAL VISION

21. ÅRGANG NR. 2 - VINTER 2012

Udgivet af:

Dansk-Nepalesisk Selskab
Bladet sendes til alle medlem-
mer samt personer i Danmark
tilknyttet Nepal.

Oplag 600 eksemplarer.

ISSN 0908-844X

Dansk-Nepalesisk Selskab har
til formål at fremme dansk-
nepalesisk samarbejde om
bæredygtig udvikling, turisme,
samhandel, kultur, m.m. Selska-
bet er upolitisk.

Selskabets formål fremmes
gennem oplysende virksomhed
på hjemmeside, medlemsblad
og møder m.m. såvel i Danmark
som i Nepal, samt gennem
samspil med andre beslægtede
foreninger og organer i Dan-
mark og Nepal.

Selskabet holder årligt en
række møder, hvor der gennem
foredrag og billeder oplyses
om forskellige sider af Nepals
kultur, natur og historie.

Adresse:

Kongensgade 17A
3550 Slangerup
e-mail: lars@nepal.dk

Website:

www.nepal.dk

Medlemskab:

Enkeltpersoner: 170 kr.
Par: 220 kr.
Studerende: 100 kr.
Firma: 420 kr.
Konto nr.: 8125-0007172109

Tilmeld betalingservice

Kontakt dit pengeinstitut og op-
lys følgende: PBS-nr. 06651844,
debitorgruppenummer 00001
og dit medlemsnummer i
Dansk-Nepalesisk Selskab - ét
bogstav efterfulgt af 3 cifre.
Nummeret står på den adres-
selabel, der er på kuverten med
bladet.

Annoncer:

1/1 side 2.000 kr.
1/2 side 1.100 kr.
1/4 side 600 kr.

Forside: Everest
Claus Andreasen

Bagside: Nuwakot
Claus Andreasen

INDHOLD:

Side 3	Formanden har ordet
Side 4	Velkommen til Nepals nye ambassadør
Side 5	Ansvarlig turisme – er det muligt?
Side 8	At være handicappet i Nepal
Side 10	Gennembrud
Side 11	Nepal udfordrer vores forestilling om køn
Side 14	Med Eik Skaløe i Nepal
Side 15	Kharikhola Health Camp
Side 17	Betal turen med nye øjne
Side 18	Vi bor i Nepal
Side 20	Perlemarkedet ved Indra Chowk
Side 23	Når nu vi har evnen
Side 26	Spanskrørspædagogik pensioneret i Nepal
Side 27	Løst og fast
Side 28	Allo – en bæredygtig nælde som tekstil i Nepal
Side 31	Arrangementskalender

*Formand
og ansvarshavende redaktør*
Lars Gundersen
Telefon: 47 16 12 20

*Næstformand, kasserer
& medlems håndtering*
Birgit Nielsen
Telefon: 40 75 28 58
birgit@nepal.dk

Sekretær
Jørgen Rendsvig
jorgen@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Thomas Glerup
thomas@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Julie Damgaard
julie@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Lone Petersen
lone@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Ravi Chhetri
ravi@nepal.dk

Suppleant
Finn Thilsted
finn@nepal.dk

Suppleant
Merete Staack
merete@nepal.dk

Suppleant
Kristina Djurhuus Christiansen
kristina@nepal.dk

*Billedredaktion,
layout og sats af
Nepal Vision*
Knud West Hansen
knud@nepal.dk

TAK FOR I ÅR

2012 har været et godt år for Dansk-Nepalesisk Selskab, og bestyrelsen vil gerne takke alle jer medlemmer, og samtidig håber vi, at I dukker talstærkt op til de mange spændende foredragsaftener i 2013. Vi lægger stærkt ud med Kurt Lomborg og Himalayan Project i Upper Solu på Hovedbiblioteket i Aarhus den 25. januar.

Der har været ganske stor aktivitet Danmark og Nepal imellem i 2012. Både på NGO- og projektsiden, hvor flere initiativer har set dagens lys, samtidig med at eksisterende projekter har vokset sig stærkere. Desuden er turismen til

Nepal vedvarende flot. Selvom vi formodentlig ikke når over de 5.000 rejsende fra Danmark som i 2011, så rammer vi nok omkring 4.800 indrejser, hvilket stadig historisk højt.

Og så har flere virksomheder fået øjnene op for opstarts- og investeringsmuligheder i Nepal. Blandt andet i den gryende it-sektor. Det kunne godt bibringe endnu tættere bånd Nepal og Danmark imellem, og også her har Dansk-Nepalesisk Selskab selvfølgelig en rolle at spille.

Nepals økonomi er i en relativ positiv udvikling, og i 2012 ser det ud til, at BNP stiger med

5%, hvilket er usædvanligt, når man tænker på de dybe politiske problemer, som Nepal desværre stadig står midt i. Den politiske situation er jo om noget svær at spå om, og det er klart til skade for den almindelige nepaleser og for den overordnede mulighed for at skabe holdbar økonomisk og human fremgang. Vi må håbe at 2013 byder nepaleserne på en løsning med en ny forfatning, som kan bringe en klarere og bedre fremtid for Nepal med en varig fred og stærk demokratiseringsproces.

Udviklingsminister Christian Friis Bach besøgte Nepal i

januar 2013 med fokus på den vedvarende energisektor samt selvfølgelig demokrati- og fredsprocessen. Vi må håbe, at det medfører en yderligere udvikling af samarbejdet Danmark-Nepal imellem og cementerer det mangeårige partnerskab.

Med disse ord vil jeg sige tak for i år, og samtidig håber jeg, at vi alle bliver ved med at komme i det gode selskab i 2013.

Godt nytår

Lars Gundersen

Af Julie Damgaard

Den 7. september bød Dansk-Nepalesisk Selskab den nyudnævnte ambassadør Mukti Nath Bhatta velkommen til Danmark ved en reception i Asia House i København. Mellem 75 og 90 gæster, heriblandt medlemmer af selskabet samt repræsentanter for NGO'er, medier, virksomheder og institutioner med virke i Nepal, lagde vejen forbi arrangementet, hvor der blev serveret både dansk og nepalesisk mad. Ambassadøren kvitterede med en introduktion til både sig selv og den politiske situation i Nepal, der har været præget af ustabilitet siden den officielle opløsning af monarkiet i 2008.

Ambassadøren fortalte, at han stammer fra Gorkha og er af brahmin-kasten. Han er uddannet i Kathmandu som gymnasielærer og startede sin karriere i 1983. Han har været tilknyttet ambassaderne i Dhaka, Washington, Islamabad og Tel Aviv, og København er hans femte udlands-post. Mellem

hver udstationering har han tilbragt 3-4 år i hjemlandet.

Ambassadøren fremhævede i sin tale det tætte venskab, der har eksisteret mellem Danmark og Nepal i snart fire årtier – næsten lige så længe som Dansk-Nepalesisk Selskab har fungeret – og understregede de to landes fælles anliggender og position som en central årsag til samarbejdet. Både Danmark og Nepal er mindre lande, beliggende mellem store, magtfulde naboer og har begge sat kampen mod klimaforandringer højt på dagsordenen. Landene har stået tæt sammen i FN-regi og har gennem en kollektiv indsats opnået værdifulde resultater. Da den nepalesiske regering for fem år siden besluttede at oprette en ambassade, der skulle dække alle de nordiske lande, faldt valget naturligt på Danmark som værtsnation. At Danmark over en årrække har været den højest-rangerende donorpartner, når man taler udviklings-

arbejde i Nepal, har selv sagt også haft en del at sige. Endelig har danskernes venlige, imødekommende og gæstfrie væsen, ifølge ambassadøren, spillet en stor rolle.

Det er ambassadørens ønske over de næste fire år at udvikle partnerskabsrelationen med Danmark indenfor væsentlige globale problemstillinger som klimaforandringer og miljøbelastning og samtidig have specifikt fokus på udviklingsarbejdet i Nepal. Også turismen lægges der vægt på, med et øget antal besøgende til Nepal som mål.

Den politiske situation og medfølgende uro i landet har imidlertid ikke givet de bedste betingelser for stigende turisme. I princippet er Nepal i dag en republik med demokratisk statsform og folkevalgte repræsentanter i regering, men nepotisme og korruption er stadig en del af dagsordenen, og kongen udøver, ifølge ambassa-

døren, fortsat en vis magt i forhold til de demokratisk valgte ledere. En magt, der er uheldig, og som i realiteten burde ligge hos befolkningen.

Samtidig står landet i den situation, at det efter flere år endnu ikke er lykkedes regeringen at nå til konsensus omkring en forfatning. Den midlertidige konstitution, der trådte i kraft i 2007, og som i udgangspunktet var berammet til at gælde i to år, er endnu ikke blevet afløst af en ny; og den grundlovgivende forsamling, der med jævne mellemrum er blevet forlænget, er nu opløst, hvilket betyder, at der ingen stabil institution eksisterer til at vedtage de love, der skal være på plads for at kunne afholde valg.

Ambassadøren vurderer nu, at regeringen skal nå til enighed indenfor de næste seks måneder eller finde en anden demokratisk ordening. Med hjælp fra det internationale samfund, herunder Danmark, tror Mukti Nath Bhatta på, at Nepals ledere snart vil finde en løsning, enten ved at enes om en bred forfatning eller – via en midlertidig genoplivning af den grundlovgivende forsamling – at fastsætte en snæver juridisk ramme for konstitutionen. Efter et valg og udpegningen af et centralt parlament kan de punkter, der i øjeblikket fører til uenighed, sandsynligvis udredes.

Dansk-Nepalesisk Selskab takker ambassadøren, hans familie og alle fremmødte gæster for en god dag i Asia House og ser frem til et fortsat godt og nært samarbejde med den nepalesiske ambassade i København.

Dansk-Nepalesisk Selskabs formand, Lars Gundersen, byder ambassadør Mukti Nath Bhatta velkommen

Også den nepalesiske presse var repræsenteret.

ANSVARLIG TURISME – ER DET MULIGT?

Af Peter Michaelsen, Respectful Travel

Solen står højt på den blå himmel, rismarkerne bølgende i vinden, og de skovklædte bjerge står svagt i den disede luft. Ved min side sidder Navaraj Gayak, en stolt, karismatisk nepaleser. Vi taler ikke sammen. Det kan vi ikke, men alligevel hænger der en fælles forståelse i luften. Vi nyder stilheden i denne fredfyldte oase, hvor livet går sin stille gang.

Respectful Travel er i Nepals lavland, på besøg i en af de mange fattige landsbyer for at se på mulighederne for at udvikle turisme. Baggrunden er et samarbejde mellem Jysk landsbyudvikling i Nepal, landsbyerne Kantipur, Ayodhyapuri og Indrabasti samt Respectful Travel.

Alt imens jeg nyder min te og det smukke landskab og lader de mange indtryk bundfælde sig, overvejer jeg mulighederne for turisme i området. Er det muligt at etablere turisme her? Hvilke muligheder er der? Hvordan skal det gøres?

Der er mange spørgsmål i forbindelse med etablering af nye destinationer. Men når man, som Respectful Travel gør det, ønsker at udvikle bære-

dygtig/ansvarlig turisme, der inkluderer udviklingsstøtte til landsbyerne og til Jysk landsbyudvikling i Nepal, så melder spørgsmålet sig:

- Er turisme en realistisk mulighed for at skabe indtægter og herigennem højne levestandarden i området?
- Hvordan sikrer vi, at der skabes indtægter, at turismen foregår på landsbyboernes præmisser, samt at de opnår ejerskab af turistprojektet?
- Hvordan sikrer vi, at den lokale kultur og identitet bevares?
- Hvordan undgår vi, at lokalsamfundet skævvrides økonomisk og socialt?

Eller sagt på en anden måde: Hvordan etableres ægte *ansvarlig turisme*?

Retningslinjerne for ansvarlig turisme blev chartret i Cape Town i 2002 og efterfølgende i Kerala i 2008. I korte træk handler det om at udvise *social, økonomisk og miljømæssig ansvarlighed*.

Respectful Travel har som målsætning at etablere ansvarlig

og udviklingsstøttende turisme i tæt samarbejde med NGO'er og de involverede landsbyer. Det er afgørende, at der foregår dialog mellem alle tre parter fra starten af projektet – helt fra idéfasen.

Dialog

Dialogen er den grundlæggende forudsætning for, at et projekt om ansvarlig turisme skal lykkes. Dialog omkring ideer, tanker, forventninger fra både lokal side og fra os som rejsearrangør. En dialog, der bygger på, at vi i fællesskab afdækker, hvad det er, vi gerne vil og ønsker, men også får præciseret, hvad vi ikke vil og ikke ønsker.

Respectful Travel vil gerne medvirke aktivt i en proces, hvor de lokale opnår ejerskab til udvikling af turisme i deres område. Det er her væsentligt, at vi er opmærksomme på, at dialogen ikke foregår på vores præmisser. Vi skal turde sætte os ned og lytte, tage del i en debat om, hvad vi sammen vil. En proces, der umiddelbart kan virke langsommelig og besværlig, bl.a. fordi det at kommunikere mellem forskellige kulturer i sig selv kan være vanskeligt. Vi har ikke en indforståethed, ikke en fælles forståelse og ikke samme syn på tingene.

Et smil er aldrig langt væk

Omvendt: Evner vi at få en dialog i gang, har vi tålmodighed og mod til at lade ideer og tanker gro, så ligger der en stor synergi og et potentiale, som kan frigives og blive en enorm drivkraft i projektet.

Social ansvarlighed

Respectful Travel har fokus på at skabe direkte indtægter fra turismen i lokalområdet og sørge for at lokalområdet i videst muligt omfang opnår en positiv effekt af turismen. I september 2012 foretog Respectful Travel sin første inspektionstur til Kantipur for at gå i dialog med landsbyboerne og Jysk landsbyudvikling i Nepal omkring mulighederne. Der er planlagt yderligere en rejse til Kantipur for at fortsætte dialogen og sikre at alle parter kan blive klar til at modtage/sende turister til landsbyerne.

Et af de slående spørgsmål, der altid kommer fra de lokale, er: "Hvad vil turisterne her? Har vi noget at byde på? Vi har ikke

fine huse, ordentlige bade faciliteter osv."

Det er ofte den holdning, lokalbefolkningen har til deres eget liv i forhold til at få turister til området. Netop her kommer dialogen ind. Den kan medvirke til, at vi får sat fokus på det, der er muligt, på de positive ting, landsbyen har at byde på. Vi skal medvirke til, at de lokale oplever, at de har meget at tilbyde, og at de kan være stolte af de ting, de kan og har. Herigennem kan vi styrke deres identitet i mødet med turisten. Det er landsbyboerne, der er på hjemmebane og kan vise og lære turisten. Det er ikke fine bade faciliteter eller andet, der er afgørende for turisterne, det er den kulturelle mangfoldighed og mødet mellem mennesker, der er det værdifulde.

Kommunikationen fra os som rejsearrangør ud til gæsterne bliver altafgørende for, at ture af denne type kan blive en succes. Der venter gæsterne

”

Vores måde at agere på indvirker på vores værter, så omtanke er nødvendig. Vi skal huske på, at vi er gæster.

et helt unikt kulturelt møde. Det er vigtigt, at vi informerer om, hvad der venter gæsten – så alle ved, hvad de går ind til. Gæsterne skal vide, hvilke faciliteter, de kan forvente, og hvordan de skal gebærde sig.

Det er utrolig vigtigt at hente oplysninger om gældende, lokale traditioner og kulturelle forhold, således at vi som gæster kan færdes med respekt. Vi har en opgave i at informere om "dos and don'ts", om hvad der for lokalbefolkningen kan virke anstødeligt og hvad der vil opfattes som manglende respekt.

Lykkes vi med den opgave, er der stor chance for, at kulturmødet bliver en succes, at gæsterne får et unikt indblik i kulturen, og at vi kan lære af hinanden.

Vi skal som gæster påtage os det ansvar, det er at være gæster. Vi skal færdes med respekt og tænke over vores opførsel og handlinger. Kun herigennem kan vi medvirke til, at lokalbefolkningen bevarer selvværd og en positiv oplevelse af deres kulturelle identitet.

Vi skal være bevidste om, at vores besøg efterlader indtryk hos de mennesker, vi gæster. Vores måde at agere på indvirker på vores værter, så omtanke er nødvendig. Vi skal huske på, at vi er gæster.

Hele landsbyen bidrager til, at den rejsende får en positiv og god oplevelse. Derfor har vi i samråd med landsbyen valgt, at alle drikkepenge og evt. gaver gives til fællesskassen.

Turistmøde i Kantipur

Avnerne skilles fra risene

Trygt på bedstemors arm

Brusebadet

Dertil skal føjes, at vi som gæster ikke giver penge, slik eller andet til børn eller voksne, der evt. tigger. Vi ønsker ikke at opbygge en tiggerkultur. Vi ønsker at understøtte en udvikling, hvor de lokale tager ejerskab af turismeprojektet, hvor de føler stolthed og selvværd over, at deres landsby har meget at byde på – både fagligt, kulturelt og menneskeligt.

Økonomisk ansvarlighed

Som turister har vi ofte en opfattelse af, at det i et økonomisk perspektiv udelukkende er et gode, at vi kommer på besøg. Det er ikke nødvendigvis tilfældet, og derfor er det nødvendigt, at vi som rejsearrangør nøje overvejer, hvilke økonomiske konsekvenser turismen har, og om turisme overhovedet er gavnlig.

Hvis en tilstrømning af turister betyder en nedgang i eller vanskeliggørelse af det nuværende levebrød, så er turismen ikke nødvendigvis et gode. Et forhold, der skal ses i lyset af, at turiststrømme har det med at flytte sig og et område dermed pludselig kan stå med en lavere indtægt.

Derfor er det vigtigt, at vi som rejsearrangør forsøger at påvirke vores samarbejdspartnere til at benytte bl.a. lokale produkter og ydelser. At der betales en, efter lokale forhold, god løn for udført arbejde, overnatning osv.

Det kan f.eks. være, at vi i forbindelse med homestays er bevidste om, at der efter lokale forhold betales en fair pris for overnatning. Og at der skal betales et tilsvarende beløb til landsbyernes fælleskasse. En fælleskasse, der bl.a. yder lån ved etablering af andre indtægtsgivende aktiviteter samt stipendier til uddannelse. Hermed får hele landsbyen del i og fordel af turisterne. Samtidig er der mulighed for, at der på længere sigt kan etableres andre indtægtsgivende erhverv i området.

Ud over at vi betaler fair priser for ydelser i landsbyerne og styrker fællesskassen, støtter vi NGO'ernes værdifulde arbejde.

Det gør vi for eksempel ved, at en del af rejsens pris går direkte til NGO'ernes arbejde i området. Hermed sikres en fortsat udvikling af sundhed, skole og andet, der kommer alle i lokal-samfundet til gode.

Miljømæssig ansvarlighed

Når vi bevæger os i fattige egne af verden, er det miljømæssige aspekt ofte meget vanskeligt at håndtere. Mange rejsende kan nikke genkendende til billedet af affald, der flyder i bunker rundt omkring i byer, landsbyer eller på åbne lossepladser. Det skyldes i høj grad, at der ikke findes muligheder for håndtering af affald, specielt plastik.

I landsbyen Kantipur opsætter vi skraldespande, således at gæsterne kan komme af med deres affald. Organisk materiale vil indgå i de lokale møddinger, mens det øvrige affald bringes tilbage til Kathmandu. Her arbejder vi i øjeblikket på at finde en løsning på at bortskaffe affaldet på den bedst tænkelige måde. Vi har bl.a. spurgt NGO'er, der arbejder med affaldshåndtering i fattige områder, hvad vi kan gøre, og hvilke muligheder vi har for at håndtere affaldet på den mest ansvarlige måde.

Vi bør ligeledes forholde os til den generelle slitage og andre miljømæssige konsekvenser af vort besøg.

Værdien af ansvarlig turisme

Det at etablere ansvarlig turisme er ikke en let opgave. Det kræver meget arbejde, tålmodighed og tro på, at det er

muligt. Et forhold, der ikke går hånd i hånd med vores normale opfattelse af at tage på turistrejser. Vi har oftest fokus på, hvad det er, vi får ud af besøget. Hvilke oplevelser, vi kan få med hjem. At foretage ansvarlige rejser kræver et andet

oplevelser og kulturelt indblik med hjem. Både turist og fastboende vil opleve den enorme glæde ved at mødes, dele og opleve sammen.

Mens jeg nyder solnedgangen med Navaraj ved min side

”

Ansvarlig turisme vil føre til, at vi ikke bare har smukke naturoplevelser og kulturelt indblik med hjem. Både turist og fastboende vil opleve den enorme glæde ved at mødes, dele og opleve sammen.

mindset, hvor vi har fokus på, hvad alle parter kan opnå og hvilke oplevelser, vi hver især kan få og får.

Men har vi øje for, og er vi bevidste om den indflydelse, vi har som turister, bevidste om hvilket ansvar vi har for vores egen tilstedeværelse i det fremmede og om, hvorledes alle parter har gavn af og opnår en positiv oplevelse af turismen, så har vi mulighed for at få endnu større oplevelser. 'At give' er en meget større oplevelse end 'at få'!

Ansvarlig turisme vil føre til, at vi ikke bare har smukke natur-

og lader tankerne vandre og kredse om emnet turisme, er jeg ikke i tvivl om, at der er muligheder i Kantipur, Ayodhyapuri og Indrabasti. Vores møder har bekræftet, at der er en oprigtig vilje til og interesse for at få projektet op at stå, at vi sammen kan løse opgaven, og at det kan blive en positiv oplevelse. En oplevelse, der kan bidrage til at løfte det lille samfund ud af fattigdommen. Det afgørende er at bevare den gode dialog, evaluere sammen og træffe beslutninger sammen – også i fremtiden. Det afgørende er at fastholde fokus på, hvad ansvarlig turisme indebærer.

Den almennyttige forening Jysk landsbyudvikling i Nepal har siden 2009 været involveret i udviklingen i tre landsbyer i Madi, Chitwan. Siden foråret 2012 har landsbyerne, foreningen og Respectful Travel arbejdet med udvikling af turisme, som en af flere muligheder for at skabe økonomisk vækst og dermed bidrage til bæredygtig udvikling i Madi.

Kontakt: Jysk landsbyudvikling i Nepal: www.kantipur.dk; info@kantipur.dk. Respectful Travel: www.respectfultourism.dk; peter@respectfultourism.dk.

AT VÆRE HANDICAPPET I NEPAL

Af Kristian Erling Højgaard
Frivillig hos DRC Nepal (Disabled Rehabilitation Center)

Det er ikke nemt at være handicappet i Nepal. Flere steder, særligt ude på landet, bliver handicappede ikke betragtet som en del af samfundet. Ifølge WHO er op til 10 % af den nepalesiske befolkning mere eller mindre handicappet. Den største årsag er polio, som børn normalt ikke vaccineres imod i Nepal. Der er også mange i Nepal, som tror, at årsagen til at du er handicappet er, at du var et dårligt menneske i et tidligere liv.

Et af de mennesker, der gerne vil lave om på situationen, er Tanka Tiwari. Som 9-årig fik Tanka betændelse i knogler og knoglemarv, forårsaget af infektion. For at kunne bevæge sig rundt, blev Tanka nødt til at sætte sig ned på knæ og bruge hænderne til at kravle. Han kom efterfølgende til Kathmandu, hvor han fik fire operationer, som gjorde, at han kunne gå med krykker. Senere fik han sat bøjler på benene, så han kunne gå uden krykker. Tanka var nu opsat på at hjælpe handicappede børn til at få et bedre liv. I handicap-miljøet i Kathmandu mødte Tanka Urmila; de blev forelskede og senere gift. Urmila var kun et spædbarn, da hun mistede sin højre fod, og i dag går hun rundt med en krykke, som hun støtter benet til. Da Urmila ikke har fået den rigtige behandling, er det umuligt for hende at bruge en kunstig fod.

I slutningen af 90'erne stiftede Tanka foreningen DRC Nepal (Disabled Rehabilitation Center) med det formål at hjælpe handicappede børn til at få en

uddannelse. Med god hjælp fra andre handicappede lejede de et hus, som de brugte som børnehjem. Efter et stykke tid var der over 30 handicappede børn på hjemmet. Børnene kom fra landsbyer rundt om i Nepal, og de børn, der havde brug for en operation, fik den på et børnehospital for handicappede børn. Meningen er, at børnene skal bo på hjemmet, mens de går i skole. Når børnene bliver ældre vil DRC Nepal søge efter sponsorer til børnene, så at de kan få et værelse i byen, mens de tager en videregående uddannelse.

For et par år siden flyttede DRC Nepal til landsbyen Gokarna i udkanten af Kathmandu, hvor de fik deres "eget" hjem. Med god hjælp fra både udenlandske og nepalesiske sponsorer går det rigtig fint for DRC, der nu har omkring 60 børn på hjemmet. Der er en person, som køber al den ris, som de spiser, en anden, der betaler regningerne, når børnene skal på børnehospitalet, og andre, som betaler for børnenes skolegang. Børnehjemmet

tager også imod frivillig hjælp, og flere af dem, som har arbejdet frivillig på hjemmet, er kommet tilbage igen. De frivillige har været med til at lave indsamlinger til børnehjemmet, og de tager også børnene med på udflugter udenfor Kathmandu-dalen – noget, som børnene sætter stor pris på.

Meenu's historie

En af dem, der har fået god hjælp fra børnehjemmet, er den nu 23-årige Meenu Chaulagai. Meenu blev født i den sydvestlige region Surkhet i 1989. Da Meenu kun var 2 år gammel, døde hendes far af kræft, og der gik ikke længe før moderen blev gift igen. Moderens nye mand kom fra en nærliggende landsby, men han ønskede ikke, at hun tog sine børn med, så Meenu blev boende hos en morbror. Kort tid efter, mens Meenu var ude og lege, faldt hun så uheldigt, at hun brækkede sit højre ben. I landsbyen var der store diskussioner om, hvad de skulle gøre med hende. Til sidst besluttede de sig for at lokalbedøve hende, hvorefter hendes ben blev smurt ind i creme, og hun blev lagt ud i solen. Da en kvindelig trekker kom gennem landsbyen, fik hun et chok, da hun så Meenu. Hun afbrød med det samme sin trekking-tur og tog Meenu med sig tilbage til Kathmandu. Da de nåede et sygehus i Kathmandu, havde Meenu fået koldbrand, og hendes ben blev straks amputeret. Hvis kvinden ikke var kommet gennem landsbyen, havde Meenu ikke overlevet.

På DRC Nepal er de handicappede sikret omsorg og en god uddannelse

Da ingen kom til sygehuset for at afhente Meenu, blev hun overflyttet til et sygehus for handicappede børn, og der blev hun boende. På sygehuset havde hun det godt, og hun gik i skole tæt ved sygehuset. På sygehuset var der en mandlig og en kvindelig læge, som hun kaldte for far og mor, selv om de ikke var gift med hinanden. Da Meenu var omkring 10 år, kom Urmila og Tanka ind på sygehuset for at spørge, om sygehuset kunne give deres børn den hjælp, som de havde brug for. Da Tanka og Urmila fik øje på Meenu, tog de hende med på børnehjemmet, hvor de valgte at adoptere hende.

Meenu blev en del af deres familie, og hun blev også en god storesøster for Milan og Melina, som er Tanka og Urmila's biologiske børn. Meenu har altid klaret sig godt i skolen, og

da børnehjemmet har fået god hjælp fra udenlandske sponser, fik Meenu mulighed for at komme på kostskole. Meenu er blevet en slags storesøster for børnene på børnehjemmet. Hun er en, de ser op til.

Da Meenu blev 18 år, ønskede hun at blive registreret som statsborger i Nepal, og hun blev derfor nødt til at rejse tilbage til sin hjemby Surkhet. Da hun langt om længe fandt det rigtige kontor i Birendranagar i Surkhet, tog det ikke lang tid for dem at finde frem til Meenu's biologiske familie på faderens side. Faderens familie var helt oppe at køre, da de fik at vide, at Meenu var kommet tilbage til Surkhet. Meenu fik at vide fra en farbror, at de var rejst til Kathmandu for at lede efter hende, men at de ikke kunne finde hende. Hver gang nogen fra familien rejste til Kathmandu, ledte de efter hende. Hun fik også at vide, at hun havde en storebror Prem. Det vidste hun i forvejen, hun kunne godt huske ham. Prem bor i Delhi hos en anden farbror, som har adopteret ham. Meenu blev berørt over, at de var taget tilbage for at lede efter hende. Hun havde ellers hele tiden troet, at hun var blevet efterladt i Kathmandu, fordi hun var uønsket på grund af sit handicap.

Da Meenu mødte sin biologiske mor efter alle disse år, brød hendes mor sammen i gråd. Siden har Meenu et par gange

om året rejst tilbage til Surkhet for at hilse på faderens familie, og hun har også været i Delhi hos sin storebror Prem. Meenu har mødt Prem et par gange i Surkhet, og Prem har også været på besøg i Kathmandu. Forholdet mellem Meenu og hendes biologiske mor er ikke det bedste, men de taler dog sammen i telefon et par gange om året. Faderens familie har prøvet at få Meenu til at flytte tilbage til Surkhet, og Prem har også overvejet at flytte tilbage til Nepal. Kathmandu er dog Meenu's hjem, og derfor ønsker hun ikke at flytte tilbage til Surkhet.

Meenu bor i dag for sig selv i et værelse, ca. 1 km fra børnehjemmet. Meenu kommer næsten hver dag på børnehjemmet, og hun er meget glad for de frivillige, der arbejder der. Meenu's engelsk-kundskaber er i top, og derfor har hun altid fungeret som mellemlid mellem børnehjemmet og de frivillige.

En gang om året besøger Meenu sygehuset, hvor hun boede, og de ansatte er meget glade for at se hende. Flere af de ansatte på sygehuset er også handicappede, og de to læger, som Meenu kalder for far og mor, arbejder der stadig væk. I dag studerer Meenu økonomi, og hun håber at få et arbejde som bogholder en dag. Meenu drømmer også om at blive gift og få børn og mener bestemt ikke, at hendes han-

På DRC Nepal er der masser af mod på livet

dicap står i vejen for, at det en dag vil ske. Hun har bare ikke mødt den rigtige endnu. Lige siden, hendes ben blev amputeret, har Meenu brugt en krykke, som hun støtter sig til. De senere år har Meenu prøvet at gå med et kunstigt ben, men da vejene i Nepal er så dårlige, som de er, føler hun sig bedst tilpas med krykken. Hun kunne dog godt tænke sig et kunstigt

ben, som hun kunne være tryk med. Sådant en ben koster imidlertid mange tusinde kroner, og det har hun og børnehjemmet ikke råd til.

Meenu og Urmila - to af de mange solstråler på DRC Nepal.

TV-hygge mellem bogreoler

GENNEMBRUD!

Tekst og foto: Jørgen Rendsvig

Der sker for tiden et større gennembrud i Kathmandu. Der er tale om et trafikalt gennembrud. Alle, der har prøvet trafikken f.eks. mellem lufthavnen og Thamel har erfaret, at trafikken balancerer tæt på et totalt sammenbrud.

Det bliver der nu gjort noget ved. En del af problemet er nemlig, at husene ganske langsomt har 'stjålet' territorium fra vejene. Grundejerne har simpelthen bygget deres huse delvis ude på gadens areal med

den virkning, at gaderne er blevet for smalle.

Siden 1970 har der været en deklaration på byggeri i Kathmandu, der fastsætter byggelinjer i forhold til vejens bredde. Nu river man så den del af husene ned, der overskrider byggelinjerne. For bygninger, der er nyere end 1970 gives der ikke nogen kompensation til husejerne.

Husejerne er – som man kunne forvente – rasende, men trods protester, strejker mv. skrider projektet fremad med en effektivitet, der ikke ses i alle nepalesiske projekter. Er det kineserne, der står bag? Nej. Andre udenlandske sponsorer? Nej, det er et rent nepalesisk projekt, ledet af en dygtig ingeniør i Kathmandus bystyre, Dr. Bhai Kaji Tiwari. Premierminister Bhattarai har udtrykt sin klare støtte til projektet. Og det skader selvfølgelig ikke mulighederne for fremdrift, at premierministeren står bag.

De første veje i fuld bredde er åbnet. Det skal så vise sig, hvorledes den nye fremkommelighed bliver udnyttet. Bliver hastigheden sat op, så det bliver en ny fare for trafikssikkerheden? Vil trafikmængden bare gå i vejret, så køerne bliver lige så lange som hidtil? Eller vil det lykkes at skabe en både sikker og mere glidende trafikafvikling?

NEPAL UDFORDRER VORES FORESTILLING OM KØN

Af Sara Seerup Laursen, cand.mag. i antropologi

Transkønnede nepalesere har taget kampen op for at blive anerkendt, socialt og legalt. Og kampen bærer frugt. Ifølge ny lovgivning i Nepal er det nemlig i dag muligt at identificere sig som 'tredjekønnet'. Den nye lov har medført, at transkønnede nepalesere har fået flere rettigheder, og at de i langt højere grad end tidligere bliver accepteret i samfundet. Men der er stadig lang vej igen...

Afsted til Nepal for at finde 'det tredje køn'

Hold nu op, hvor lyder det eksotisk. Det var min første tanke, da jeg faldt over en artikel på internettet om en ny og banebrydende lov i Nepal, som tildeler transkønnede personer – altså mænd, der føler sig som kvinder, eller kvinder, der føler sig som mænd – deres helt eget køn.

I 2007 fastslog Nepals højesteret nemlig, at 'det tredje køn' skulle inkluderes som legitim kønskategori på lige fod med hankøn og hunkøn. Det betyder blandt andet, at individer skal have mulighed for at få denne identitet i deres identitetskort, hvis de ønsker det. Efter at loven er blevet vedtaget, har flere private virksomheder, som banker og mobilselskaber, fulgt trop og gjort det muligt at krydse sig af som 'other' i deres papirer.

Men hvad vil det egentligt sige at være tredjekønnet? Hvorfor

har man lavet denne lov? Og hvordan forstår denne gruppe af mennesker sig selv og sit køn? Det var nogle af de mange spørgsmål, der rumsterede i mit hoved, da jeg i foråret 2011 tog til Nepal for at møde 'det tredje køn' og få disse menneskers perspektiv på livet som transkønnet i Nepals hovedstad, Kathmandu.

Et besøg hos Blue Diamond Society

Mit første skridt på rejsen er at besøge organisationen Blue Diamond Society, som arbejder for transkønnede samt bi- og homoseksuelles rettigheder. Det er denne organisations aktive indsats, der har ført til loven om det tredje køn.

Grunden til at Blue Diamond Society (BDS) har valgt at kæmpe for en særlig kategori for transkønnede er at forbedre denne gruppes position og rettigheder i det nepalesiske samfund. Livet som transkønnet i Nepal er ikke en dans på roser.

Rigtig mange oplever at blive udstødt af familien og blive diskrimineret på arbejdsmarkedet med prostitution som eneste udvej. BDS forsøger derfor også at modvirke stigmatisering ved at udbrede budskabet om, at transkønnethed er naturligt og ikke sygt.

Flere af de transkønnede nepalesere fortalte mig, at de, inden de stødte på BDS, ikke kendte til begrebet transkønnethed eller det tredje køn, men at de følte sig mærkelige, anderledes og udenfor og ikke forstod, hvorfor deres krop ikke passede til det køn, de følte sig som. Mange bliver derfor ledtede over at finde ud af, at der findes andre 'ligesom dem'. Organisationen skaber således et rum for en ny måde at definere sin kønsidentitet på samt et fællesskab med andre transkønnede, som mange ikke har oplevet før.

Det var hos Blue Diamond Society, at jeg tilbragte stør-

stedelen af mine dage i Nepal. Det var også her, jeg fandt mig en håndfuld gode venner og veninder – alle unikke, søde og interessante mennesker med hver deres helt særlige livshistorie...

Med Bobbi i parken - blandt ludere og lommetyve

En af de ansatte fortæller mig, at jeg bør snakke med Bobbi, fordi "Bobbi does sexwork." Jeg er forundret over åbenheden, men arrangerer et møde med den smilende, men lidt sky Bobbi, som hver morgen og eftermiddag serverer te med masser af mælk og sukker til de ansatte (og mig) på BDS.

Bobbi stak af hjemmefra, da hun var 19, og familien ved ikke, at hun er transkønnet. Hun er i tvivl om hun skal fortælle dem det, da hun ved, at de vil blive kedede af det. Nogle gange tænker hun, at hendes forældre må have begået en forbrydelse i et tidligere liv, og at hun er født som transkøn-

net på grund af deres dårlige karma.

Bobbi har fået lov til midlertidigt at bo i fællesrummet på Blue Diamond Society, hvor hun har et lille aflåst skab til sine personlige ejendele. Hun tjener lidt ved at servere te og gøre rent på BDS, men det er ikke nok til at betale mad, tøj, transport, hormonpiller osv. Hver eftermiddag kl. 16 tager hun derfor til Ratna Park – midtpunktet for Kathmandus sorte marked.

I parken begynder arbejdsaftenen med et krus te og en sludder med de andre prostituerede. Der bliver grinet og sladret under træerne. Vi hygger os, og jeg glemmer helt, at Bobbi er på arbejde, indtil en ung mand kommer hen og snakker med hende. De aftaler en pris – et beløb svarende til 35 danske kroner – før de forsvinder ud i aftenmørket.

Bobbi fortæller, at hun i reglen har 1 til 4 kunder per aften. Hun synes selv, det er et usikkert liv. Mange af hendes venner har fået HIV, og hun har også oplevet at blive banket af politiet. En gang blev hun også arresteret, mens hun var på vej til en restaurant med nogle veninder og måtte tilbringe 13 dage i fængsel – anklaget for at 'forklæde sig med henblik på at snyde og stjæle fra andre mennesker'. Blue Diamond Society træder ved sådanne tilfælde til og yder juridisk bistand. De holder desuden løbende kurser for politiet omkring transkønnethed for at minimere diskrimination, fordomme og misforståelser på grund af uvidenhed.

Sophie – køn og kendt i Kathmandu

Det kan som transkønnet være svært at slippe ud af prostitution, da der ikke er mange andre jobmuligheder. Men Sophie er én af de heldige, som med hjælp fra BDS og egen viljestyrke har fundet en anden levevej. For blot få år siden ernærede hun sig ved prostitution, men nu er det lykkedes hende at blive en anerkendt make-up artist i Kathmandus modeverden. Hun har sminket flere forside-modeller, og i april i år bragte

livsstilsmagasinet 'Wave' en artikel om hende. Jeg er med hende til et sminkeseminar for 'almindelige' nepalesiske kvinder, og folk stimler sammen om hende for at få et billede eller en autograf.

Sophies historie minder mig om historien om den grimme ælling. Hun fortæller, at hun følte sig meget alene og anderledes i sin barndom, og at hun derfor sædvanligvis opholdt sig på sit værelse, hvor hun tegnede, lagde make-up, dansede og optrådte for sig selv. "The mirror was my only friend," erindrer hun med et sørgmodigt drag om munden. En dag, hvor hendes klasselærer havde mobbet hende med hendes feminine manérer, prøvede hun at hænge sig i et reb. Men løkken sprang, og hun fortalte aldrig noget om det til sin familie. Nu stråler hun til gengæld og er godt på vej til at blive en

smuk og stærk svane.

Det er blot fire år siden, at hun fortalte sin mor og far, at hun er transkønnet, og hun prøver, bid for bid, at få dem til at forstå, at transkønnede ikke er dårlige eller forkerte personer, men at de bliver diskrimineret i samfundet, og at dét er forkert. Forældrene accepterer hende, men de synes, at det er svært at forholde sig til, så Sophie ifører sig altid poset, drengetøj og kasket, når hun besøger dem. Hun er dog for blufærdig til at lade mig se hende i dette antræk.

Bhumika – en pink politiker

Der er på blot få år vokset en mindre 'elite' af transkønnede frem, som har formået at markere sig i medierne og på den politiske arena.

Bhumika er én af dem, som har lært at bruge sin position som

transkønnet positivt. I 2003 begyndte hun at arbejde for Blue Diamond Society (to år efter, at BDS blev stiftet), og i 2007 vandt hun som den første titlen som Miss Pink Queen i en national og offentligt transmitteret skønhedskonkurrence for personer af det tredje køn. Denne begivenhed satte skub i hendes karriere som human rights-aktivist, og i dag er hun lidt af en berømt i Kathmandus gader. Hun er medlem af Kongrespartiet og del af den konstituerende forsamling, der skal udfærdige Nepals nye forfatning. Hun har stort medietække og optræder ofte i TV, radio og blade, hvor hun åbent og engageret taler de transkønnedes sag.

Bhumika er én af de få transkønnede, jeg møder, som stadig bor hjemme hos familien. I hjemmet er der en fri og åben omgangstone, og Bhumika er selv meget taknemmelig for, at hendes mor altid har accepteret hendes 'anderledeshed'. Det samme kan hun ikke sige om sine lærere i skolen. Som 16-årig blev hun smidt ud, fordi hun nægtede at ligge under for lærernes krav om at tillægge sig en mere mandlig adfærd.

Men Bhumika bobler af energi, livsglæde og gå-på-mod, og man kan ikke undgå at lægge mærke til hende. Det er ikke uden grund, at hun trods sin unge alder på 23 er en rollemodel for mange af Nepals transpersoner.

Bhakti – en rigtig mand

Bobbi, Sophie og Bhumika er alle mand-til-kvinde transkønnede. Selvom kvinde-til-mand personer ofte ikke er nær så iøjnefaldende, møder jeg også flere af dem hos BDS og i medierne. Bhakti har, lige siden han var helt lille, følt, at han var en drengs sjæl i en piges krop. Han spillede med på pigernes volleyballhold, men ellers hang han mest ud med sine drengevenner.

Bhakti har altid været tiltrukket af kvinder, og han ser sig selv som heteroseksuel. Det er også hans kæreste, Durga, som står for madlavningen derhjemme, for som Bhakti leende annoncerer: "I'm a boy." Bhakti

og Durga kan ikke blive officielt gift i Nepal, men de har gennemført en privat bryllupsremoni i det lokale tempel. De er i det hele taget lidt som et gammelt ægtepar, der skændes og retter på hinanden. Men kærligheden lyser ud af dem, når de ser på hinanden, når de driller hinanden og når de fortæller om den første gang, de mødtes.

De lærte hinanden at kende i militæret, hvor Bhakti trænede de kvindelige kadetter. Bhakti havde arbejdet der siden 2003, og han var en god soldat, som brændte for jobbet. I foråret 2007 blev han anholdt og sat i militærfængsel i 60 dage, hvorefter både han og Durga blev fyret pga. mistanke om, at de havde et lesbisk forhold. Fyringen kom blot et halvt år inden højesteret ved lov forbød diskrimination af homo- og transsexuelle personer. Bhakti har siden sagsøgt militæret, men sagen er indtil videre blevet slyttet.

I dag arbejder både Bhakti og Durga for Blue Diamond Society og lever sammen i et lille hus uden for byen. Der er ikke meget 'eksotisk' eller 'outreret' over deres livsstil. De er bare et (næsten) helt almindeligt, heteroseksuelt par.

Hjem til Danmark – med Nepal som foregangsland for et nyt syn på køn?

Tiden er kommet til, at jeg må sige farvel til Nepal og mine venner af 'det tredje køn'. Jeg har endnu ikke fundet ud af, hvad jeg skal synes om kategorien, og det er også meget forskelligt, om de transkønnede personer, jeg har mødt i Nepal, bryder sig om begrebet eller ej. Men fælles for dem er, at selvom de føler sig som 'rigtige' mænd eller 'rigtige' kvinder, så føler de alligevel, at de skiller sig ud fra andre af samme køn. Ikke så meget fordi deres kroppe ser lidt anderledes ud, men mere fordi de har måttet kæmpe for at få den sociale

kønsidentitet, som passer med det, de føler sig som inderst inde.

Er du en dreng eller pige? For de fleste er det let at besvare et sådant enten-eller-spørgsmål, men for andre er svaret ikke så simpelt. Det gælder for alle mennesker, at vi har brug for at kategorisere for at få styr på tilværelsen. Så vi ikke befinder os i et non-stop kaos. Men det er jo mennesker, der har vedtaget, at der kun skal være to bokse frem for tre eller fem eller ti, og at det er kroppens kønsorganer, der bestemmer, hvilken boks man skal puttes i.

Og i Nepal har man altså nu valgt at gøre op med denne forestilling om, at der kun er to køn. Og hvorfor så lige i Nepal? Jeg har ikke svaret, men måske en del af forklaringen skal findes i landets religiøse tilhørsforhold. Her i Danmark har vi en gud, som skabte manden Adam og kvinden Eva. I Nepal har man modsat et væld af hinduistiske guder, hvoraf nogle er trekønnede og transkønnede. I Nepal er der således ikke den samme klare dikotomi, som vi finder her i Danmark.

Samtidig er der også i Nepal et stort fokus på minoritetsretigheder, og flere folk fra LGBT-miljøet* er aktive i politik og får

deres punkter på dagsordenen. Der er i Kathmandu desuden en mindre gruppe af 'kendte' transpersoner, som lidt efter lidt er med til at ændre folks opfattelse af køn.

Men der er stadig lang vej igen, og realiteten er, at der stadig er mange, som oplever diskrimination, bliver udstødt fra deres familier osv.

Min holdning er, at uanset hvilken løsning man vælger, skal folk have ret til at være dem, de er inderst inde. Det er mit håb, at vi her i Danmark åbner lidt mere op for, at man kan være anderledes uden at være forkert. Jeg har stor respekt og beundring for de folk, jeg mødte i Nepal, som kæmpede en brav kamp hver eneste dag for retten til at være sig selv. For, som poeten E. E. Cummings udtrykker det:

"To be nobody but yourself in a world - which is doing its best, night and day, to make you like everybody else - means to fight the hardest battle which any human being can fight; and never stop fighting."

* LGBT står for Lesbian, Gay, Bisexual & Transsexual

Bhumika som Miss Pink.

jysk rejsebureau

70 20 19 15

www.jr.dk

Nepal

Hos Jysk Rejsebureau er vi specialister i rejser til Nepal. Nepals storslåede natur byder på nogle af verdens bedste muligheder for trekking og rafting og andre uforglemmelige naturoplevelser. Vi har et stort udvalg af ture og oplevelser i Nepal som kan tilpasses dine ønsker og behov. På servicecenteret i Kathmandu, kan du få hjælp og vejledning af engelsktalende serviceguider på din rejse i Nepal.

Læs mere om vores rejser til Nepal på jr.dk.

**Rejsekonsulent
Janni Brodersen**

har 8,5 års erfaring i at

lave rejser til Nepal. Hun har rejst i Nepal flere gange og været udstationeret på servicecenteret i Kathmandu. Kontakt Janni og få en snak om din næste Nepal rejse.

86 20 77 24 / jahb@jr.dk

MED EIK SKALØE I NEPAL

Af Julie Damgaard

Itsi Bitsi ta' med mig til Nepal
Itsi Bitsi ta' med mig til Nepal
Vejen er lavet af rågummisåler
Ta' dine sko af for asfalten tåler
Kun dine bare tæer
Kys dine skarabæer
Lyt til speedometeret der skråler
At vi er inviteret til lama-bal
Så Itsi Bitsi ta' med mig til Nepal

...

Første vers af sangen 'Itsi-bitsi' fra Steppeulvenes plade
'Hip' (1967)

I 2013 er det 70 år siden, Eik Bjarne Sørensen – bedre kendt som Eik Skaløe – blev født. Og 45 år siden, han døde. Rockbandet Steppeulvenes forsanger er blevet et ikon og en myte i dansk rockhistorie. De fleste kender hittet 'Itsi-bitsi' – og en del husker også historien om den eventyrlystne, psykedelika-begejstrede Skaløe, der som 25-årig tog sit eget liv ved grænsen mellem Indien og Pakistan efter i '67 at have begivet sig ud på den over 8000 km lange 'hippie trail' mod det magiske Østen.

Men hvor mange ved, at Eik faktisk nåede at besøge Nepal – dog uden sit livs store kærlighed, Iben Nagel Rasmussen (Itsi-bitsi) – og her tilbragte tre stoffri måneder, hvor han bl.a. tog på en længere 'pilgrimsfærd' fra Kathmandu mod Pokhara?

Journalist og forfatter Jan Poulsen har for nyligt skrevet den første monografi om Eik Skaløe og har venligst givet Nepal Vision lov til at citere fra bogen, nærmere bestemt fra et af de mange rejsebrevbreve, Eik sendte

hjem fra Nepal til familien i Danmark. Uddraget kan læses på s. 284-285 i 'Eik Skaløe – Spejder og steppeulv', Gyldendal 2012.

"Her (i skoven) kom jeg til en lille tater-fårehyrde families stråhytte, halvvejs åben. De tilbød mig straks nattely. De var i gang med at lave en kæmpe skudefuld ris, som blev fyldt

på halvvoksne og voksne sønner, døtre, fætre og kusiner, der vendte hjem til hytten med får og markredskaber og kurve fulde af alle mulige ting-tjagel fra de omgivende landsbyer. De gav mig ikke en pind at spise, selv om jeg vist fedtede kraftigt for det. Til gengæld fyldte de mig med the efter at de havde

spist, og så sad vi og snakkede i mørket, eller rettere: De fyldte mig med spørgsmål til jeg var ved at tegne, og vi røg chiloums alle sammen (haschpi-ber), som jeg ikke rigtig kunne undslå mig for. Alle ryger her i Nepal, som er et af de sidste steder i verden, hvor det er helt normalt – og især her ude i bjergene. Det er i virkeligheden et sært sted ikke at have røget noget af betydning i snart to måneder. Men det er også her de få fine mennesker jeg kender hjemme, har lært at stoppe, her og i Indien, fordi gud er alle vegne, tror jeg, og lærer en, hvordan man bør leve, hvis man ellers kan høre efter... men som med alting på denne tur i bjergene og hele tilværelsen herude føler jeg det som skole eller fortræning til noget, jeg senere eller i et andet liv skal leve hele tiden med. Bare det at lære at tale og kommunikere med mennesker, som folkene herude betyder alt for mig, for jeg har altid holdt mig meget inde i mig selv. 'Søg fornøjelse hvor fornøjelse synes vanskelig', siger en buddhistisk tekst, og det er sandt."

Det store billede viser Eik Skaløe, kort efter at han i maj 1968 havde ladet sig kronrage i Kathmandu

KHARIKHOLA HEALTH CAMP

Af Sabina og Morten Rolsted

Ved en kæmpemæssig health camp behandler og hjælper læger, sygeplejersker, tandlæger og mange andre hvert år mere end 2.000 lokale i et "glemt" område i Everest-regionen. Nu kan DU også være med til at hjælpe!

Kharikhola er en landsby i et afsides bjergområde i Everest-regionen i Nepal, et par dages vandring syd for den populære trekkingrute fra Lukla til Everest Base Camp. Området kan ikke nås ad fast vej, og man er nødt til enten at vandre ad smalle stier eller flyve ind med helikopter.

Beliggenheden væk fra de populære turistdestinationer gør, at udviklingen på mange områder går forbi Kharikhola. Sundhedstilstanden er et af de største problemer.

"Manglende behandlingsmuligheder af selv de simpleste sygdomme og folks generelt dårlige viden om sundhed er et af de helt store problemer her," siger Ngima Sherpa, som kommer fra Kharikhola. Han ejer et

Kathmandubaseret trekkingfirma 'Nepal Myths & Mountain Trails' og har engageret sig i flere udviklingsaktiviteter i området.

"Vi har en sundhedspost her i Kharikhola, men det er ofte svært at få den bemandet med lokalt medicinsk personale og derfor er de lokale ofte tvunget til flere dages vandring for at modtage behandling," fortsætter han.

Begyndelsen på projektet

Derfor tog Ngima Sherpa og Robin Drake, en newzealandsk kvinde, i 2005 initiativet til afholdelsen af årlige 'health camps'. Det første år behandlede en række læger fra forskellige lande ca. 1.200 lokale fra Kharikhola og omgivende landsbyer. Campen er blevet afholdt næsten hvert år siden, og et stigende antal lokale er kommet til lejren og har modtaget forskellige former for medicinsk behandling. I 2012 modtog et sted mellem 2.500 og 2.600 mennesker behandling i lejren.

Robin Drake stiftede en newzealandsk forvaltningsfond, 'Band Aid Box', for at støtte lejren økonomisk. Støtten var oprindeligt fastsat til at vare i tre år, men på grund af de lokales stærke ønske fortsatte Band Aid Box støtten frem til 2012. Resultaterne – effekten af engagement og idealisme Gennem en utrolig indsats fra folk fra næsten hele verden er det lykkedes at opnå flotte

resultater. Læger og sygeplejersker fra blandt andet Nepal, Indien, New Zealand, Australien og Holland deltager hvert år og har behandlet i alt næsten 15.000 patienter i de år siden 2005, hvor lejren er blevet afholdt. Lejren blev ikke afholdt i 2011.

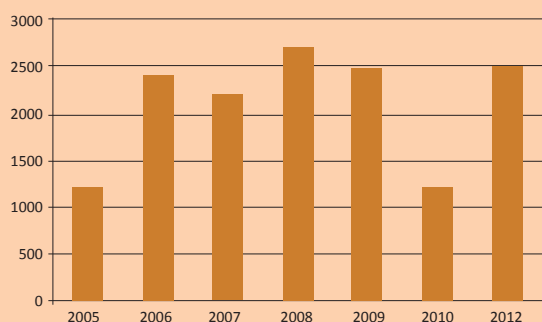
De fleste patienter lider af mave- og tarmsygdomme, diarré, hæmorider, leddegigt, led- og muskelsmerter, tuberkulose, lunge- og halsinfektioner, problemer med øjne og tænder osv., men der kommer også akutte tilfælde, hvor man via helikopter bliver nødt til at sende dem videre til andre steder, hvor der er ressourcer og kapacitet til behandling eller kirurgi.

Ud over den medicinske behandling udfører læger og sygeplejersker også oplysningsarbejde i skoler og ved offentlige møder i forbindelse med lejren, for derigennem at øge folks viden om sygdomsbe- grænsende adfærd.

Fremtiden – kan det store arbejde fortsættes?

Støtten fra Band Aid Box er nu ophørt, men folk i Kharikhola og omgivende landsbyer har stadig desperat behov for hjælp, og de har indtrængende bedt om, at lejren fortsættes. Derfor prøver vi nu at støtte lejren sammen med Ngima Dorji Sherpa, så den kan fortsætte. Vi forsøger at rejse de midler, der skal til for at fortsætte lejren. Det samlede budget er på 15.000 USD, dvs. ca. 90.000 kr., der skal dække logistik, 1.200 – 1.300 kg medicin, transport, diæter og forplejning af tre nepalesiske læger samt leje af forskelligt medicinsk udstyr. Derudover er der et stærkt behov for medicinsk/sundhedsfagligt uddannet personale til at medvirke som frivillige i afholdelsen af lejren.

I 2013 er lejren fastsat til at løbe fra d. 26. marts til d.13. april.

Antallet af patienter fra 2005-2012

Hvis du har lyst til at deltage eller på anden måde bidrage – eller hvis du bare vil vide mere om projektet, er du velkommen til at kontakte **Sabina**, mobil: 28 94 16 88, mail: srestasabina@yahoo.com, eller **Morten**, mobil: 42 22 59 12 mail: mortenrolsted@gmail.com.

Du kan også finde flere oplysninger om lejren og projektets frem- skridt her: <http://kharikholahealthcamp.wordpress.com/>.

Everest base camp

En af verdens flotteste trekkingture - gennem Sherpaernes land til foden af verdens højeste bjerg - også Awi Peak og Ama Dablam base camp. 22 dage med dansk rejseleder. Fra kun 16.780,-

Unikke Nepal - Væk fra turistruterne

Oplev den gamle karavanerute mellem Pokhara og Kathmandu - terrassemarker, ubesøgte landsbyer og udsigter til Annapurna, Langtang, Manaslu og Ganesh. Vi overnatter på vores egen bjergcamp i Sele og vores specielle lodges i Samari og Nuwakot

Fakta:
Varighed: 10 dage
Afgang: Daglig afrejse
Grad: Lettere middelgrad
Pris fra: 12.380,-

Kiplings Nepal - Den store kulturrejse

Kiplings store kulturrejse i Nepal med Kathmandu og Kathmandu-dalen samt den gamle kongeby Nuwakot, skolebesøg, Bandipur, Pokhara og ikke mindst Terai og Chitwan National Park. Et brag af en kulturrejse med dansk rejseleder.

Fakta:
Varighed: 13 dage med dansk rejseleder
Afgang: 12/10, 14/11, 7/2, 25/3, 4/4
Grad: Kulturrejse
Pris fra: 13.980,-

Annapurna - og Poon Hill

Trekkingturen til Poon Hill byder på en af Himalayas flotteste udsigter - bl.a. til Annapurna, Fiskehale-bjerget Macchapucchre og Dhaulagiri - ud over de enorme rododendronskove, landsbyer og et blomsterliv, der gør turen super anbefalelsesværdig.

Fakta:
Varighed: 12 dage
Afgang: Daglig afrejse
Grad: Middel til lettere vandring samt kultur
Pris fra: 9.780,-

kiplingtravel.dk - Tlf. 4716 1220

BETAL TUREN MED NYE ØJNE

Af Thomas Glerup, bestyrelsesmedlem i Dansk-Nepalesisk Selskab

"Hvorfor gjorde man ikke bare det for længe siden?," spurgte min ven Thomas mig, sidst jeg var i Kathmandu. Jeg havde netop været på Tilganga Hospital og fået mine øjne checket på alle ledder og kanter af doktor Kishor.

De var perfekte, og min laser-operation kunne i den grad kaldes vellykket. Jeg vidste det jo godt, for jeg havde, siden det skete i marts, nydt at jeg kunne smide mine briller til daglig og kun bruge læsebriller til mit gammelmandssyn.

Min ven Thomas var endnu mere heldig. Han kan helt undvære både briller og kontaktlinser og læser i dag uden briller. Det var ham, der gav mig ideen og modet til at prøve. Han fortalte mig sidste år, at han havde fået foretaget en laser-operation, som havde korrigeret hans syn. "Klinikken er topmoderne og lever fuldt ud op til vestlig standard," sagde han. "Dr. Kishor er uddannet og har arbejdet som øjenlæge i London i mange år, inden han startede sin egen klinik her i Kathmandu.

havde aldrig rigtigt kunne finde "tid" til det. Og nu kunne jeg købe den på et af mine besøg i Kathmandu til en femtedel af prisen. 60.000 NPR kostede det.

Jeg skrev en e-mail og lavede aftale om en undersøgelse, som skulle afdække mine muligheder for behandling.

Jeg mødte op på klinikken, som ganske rigtigt ligger i en ny bygning på Tilganga Hospital, ikke langt fra lufthavnen. Der var en nydelig ventesal med dybe lædersofaer, og jeg blev hilst pænt velkommen. Så blev jeg registreret i deres system med web-cam og de sædvanlige formularer, hvor jeg også pænt oplyste min fars navn. Dernæst blev jeg vist ind i et lille rum med en række optiske måleinstrumenter, og en sød ung optiker kom ind og bad mig tage plads foran dem alle. Derefter endnu en kort ventetid før næste undersøgelse hos næste optiker. Efter halvanden times tid var jeg nået til den allersidste undersøgelse og konsultation hos mesteren selv, Dr. Kishor.

Dr. Kishor og Thomas Glerup.

efter en operation. Men jeg blev temmelig skuffet, for jeg syntes ikke, det lød godt, og slet ikke så godt, at jeg ville risikere en øjenoperation for det resultat.

Endelig kom forklaringen. Vi har alle et dominerende øje, som giver os langt det meste af vores syn. Det andet øje kan betragtes som et slags støttesyn, der tilføjer perspektiv, men som slet ikke behøver at se lige så skarpt som det dominerende øje.

Prøv selv at finde dit dominerende øje ved at placere en tommelfinger i udstrakt arm på et punkt på f.eks. en væg. Læg så mærke til, hvilket øje du lukker, når du gør det. Prøv derefter at lukke det andet øje og se, hvor meget punktet flytter sig.

Den effekt kan man udnytte til at snyde hjernen en smule, så man kan rette det ikke-dominerende øje til et læse-øje. Altså for dem, som har fået langsyn pga. fremskreden alder og har brug for måske både at få rettet en bygningsfejl og få skærpet læsefeltet. Et dominerende øje rettes, så det kan se langt, mens det andet rettes, så det kan læse.

Desværre faldt jeg ikke ind under denne kategori, og Dr. Kishor fortalte mig, at han ikke kunne give mig et godt læsesyn, men at jeg stadig måtte bruge læsebriller efter en evt. korrigerende operation af mine øjne. Jeg kunne til gengæld opnå et godt syn på mine øjne, så jeg igen kunne køre bil og bevæge mig rundt uden briller.

Derefter fortalte han mig grundigt og udførligt om de risici, der er ved en operation. Og der er risici. Dem fik jeg med hjem til overvejelse, sammen med de fordele, jeg kunne opnå ved en laseroperation af mine øjne.

På min næste tur skulle det ske, havde jeg besluttet.

En formiddag midt under min tur mødte jeg igen op på Tilganga, og efter knap en time og en meget speciel oplevelse havde jeg fået forbedret mit syn.

Jeg blev efter et hurtigt krydstjek af mine øjne lagt på en briks i operationsstuen. Dr. Kishor gav mig en kort, men meget bestemt instruktion i, hvad der skulle ske og hvordan jeg skulle agere.

På operationsstuen kører brikken mellem to store og meget avancerede maskiner. Den ene skærer en fin cirkel i hornhinden, som derefter løftes op. I den anden maskine, som man automatisk føres ind under, skærer laseren så af det væv, som ligger under hornhinden, så lyset brydes korrekt ind gennem øjet og synet forbedres. Herefter lægges hornhinden pænt på plads og glattes, så den igen kan gro sammen.

Efter et hvil på en halv times tid i et tilstødende lokale fik jeg et par beskyttelsesbriller og nogle øjendråber. Derfra var jeg så fri til at tage hjem. Jeg tog en taxa, holdt resten af dagen fri og tog mig en go' lang 'morfar'.

De næste dage gik med øjendråber og mærkelig skiftende kvalitet af mit syn. Det ene øjeblik kunne jeg glæde mig over, hvor godt jeg nu så uden briller, og det næste blev jeg helt bange for, at jeg havde begået en stor fejl.

Efter en uge var jeg sikker, og efter en måned var jeg overhovedet ikke i tvivl om, at Dr. Kishors Eye Lasic Surgery er værd at anbefale.

Betalingen foregår kontant i hospitalets foyer. 60.000 NPR.

Nu skal jeg lige til kontrol om 3 måneder, så skal jeg nok fortælle dig, hvordan det er gået," fortsatte han.

Allerede da havde jeg besluttet mig. Jeg havde længe leget med tanken om at købe en laser-operation herhjemme, men jeg

En meget nydelig og meget venlig mand, som stille og roligt gennemgik målingerne af mine øjne. Dernæst skulle jeg læse gennem forskellige linser, som han, lige som min optiker i Danmark, holdt op for mine øjne. Jeg troede, at han nu ville vise mig, hvor godt mit syn ville blive

VI BOR I NEPAL

Af Jørgen Olsen

Det er den 1. oktober 2012. Da jeg gik i seng i går aftes, var her 36,8 graders varme både ude og inde; heldigvis var temperaturen faldet til 33 grader, da jeg stod op for at gå min morgentur på fem kilometer.

Jeg bor her sammen med min nepalesiske kone og vores datter, Sunita, som har dansk pas. Vi har boet i vores alt for store hus i fem år. Vi har lidt jord, så vi er en slags landmænd. Huset ligger i Dumrichowk, en lille landsby, tre kilometer nord for Tadi og ni kilometer nord for Sauraha i Chitwan, Nepal.

Vores majshøst er kommet godt i hus, og vi har plantet ris. Når jeg siger "vi", skal det tages med et vist forbehold, det er nemlig kun kvinder, der planter ris ud her i området!

Jeg kom til Nepal første gang i 1993 sammen med en flok danske spejdere. Vi skulle redde Dhankuta fra at ryge i afgrunden på grund af jordskred. Vi gjorde alt det, som de lokale er gode til: gravede huller og plantede træer. Det var vist en succes for området. Sidst,

jeg var der, var hegnet væk, og træerne var meget store, og Dhankuta er der stadig!

Dumrichowk er en lille landsby. Her er tyve huse og op mod 80 mennesker. Der er to personer, der har arbejde udenfor landsbyen, næsten alle mænd mellem 25 og 40 arbejder i udlandet. Resten laver ikke noget, kvinderne står tidligt op og går til templet, børnene kommer lidt senere, og meget senere kommer så de gamle og de mænd, der er her. Når der ikke er arbejde i markerne, spiller mændene kort og drikker the, børnene går i skole (de fleste), og konerne sludrer og laver the; de går meget på besøg og spiser snacks, det kan ses på konernes figurer.

Dumrichowk er en meget religiøs landsby, alle er hinduer og følger mange regler. Det er

vanskeligt for en, som ikke er hindu, som jeg og min familie. Specielt er det svært med maden, vi kan ikke have gæster til noget, der involverer mad. Jeg laver det meste, og de må ikke spise noget, lavet af "lavkaster". En dag må de ikke spise løg, en anden ikke kød. Andre perioder må de kun spise ged (det gør vi ikke!).

Nepal er ikke noget multietnisk land. Flere gange om ugen forårsager jeg trafikuheld, når to mennesker på cykel vender sig om for at se på mig og derfor ofte støder sammen og vælter.

Vi spiser dal bhat to gange om dagen (det kan anbefales, hvis man vil tabe sig). Her er meget fladt, ingen bakker, men marker. Her dyrkes mest ris og majs, men også grøntsager og hvede, vi høster tre-fire gange om året, så der er arbejde til alle omkring tyve dage om året. Lige nu står alt her omkring under vand, og luftfugtigheden er over 100. Desværre var monsunen i år ikke så rigelig, som den plejer, så vi har måttet pumpe vand over markerne, og de små vandløb, der som regel opstår under monsunen, er ikke kommet i år. Vi fanger mange små fisk i dem, når de er her, en god proteinkilde.

Her sker absolut ingenting, hver eneste dag ligner den foregå-

ende, bortset fra helligdagene, dødsfald og bryllupper.

Vores hus er stort, i stueetagen bor Sushilas far, to yngre brødre (den ene med sin seksten-årige kone). De laver ikke noget, de er der bare! Første sal er dagligstue med TV og en masse bøger, soveværelse og Sunitas værelse, et stort badeværelse med badekar, vaske-maskine og batterier til vores solceller. Og så naturligvis air condition.

På 2. sal er der et stort veludstyret køkken, mit "kontor" (hvor jeg sover) og nok et badeværelse. En stor sydvendt terrasse med 1000 liter vand, en masse fisk fra floderne, 5 sumpskildpadder. Et stort fuglebur med lokale papegøjer, fire slags, 22 i alt (de støjede helt fantastisk).

Min kone er vild med blomster, så vi har over 100 pletter med blomster. Hun er specialist i at tigge frø eller stiklinger, når vi er i byen. Vores forhave er fyldt med roser og blomstrende buske, og en slange ind imellem. Den er vi ikke så glade for.

Hver lørdag morgen går jeg til møde i den lokale Rotary Club. Her gør vi mange gode ting for området, og jeg kommer i kontakt med mange mennesker, jeg ellers ikke ville have mødt. Vi er tre mænd, som er sponsorer for nogle Chepan-børn

Foto: Claus Andreasen

(kasteløse) oppe i bakkerne. De får et måltid mad, når de kommer i skole og endnu et, når de går hjem. Forældrene har ikke penge til at sende dem i skole. Men nu sparer de maden, så det er godt for familien og godt for børnene, som lærer noget.

Når jeg kommer hjem fra Rotary tager vi gerne til Sauraha og kigger på elefanter og turister. Vi er nogle gange heldige at finde nogle danske turister. Det er specielt dejligt for mig, for jeg taler slet ikke dansk til daglig. Vi spiser så frokost der, ikke dal bhat, men rigtigt vestlig mad, en halv dag uden ris!

Vores Sunita begyndte i skole, da hun var tre. Hun går nu i "Class one" i Chitwans bedste skole - påstås det. Hun skriver og taler nepalesisk og engelsk helt fint. Hun læser meget hver dag. Desværre kan hun kun meget lidt dansk, men vi satser på, at hun skal i skole i Danmark til næste år, formentlig uden sin mor. Hun kan vist ikke få lov til at komme til Danmark og bo. Vi tager til Kathmandu og Pokhara nogle gange om året. Når Sunita har nogle dage fri fra skole, tager vi turistbussen, mest for at komme væk her fra varmen, for at købe lidt ind og få fornyet vores visa til Nepal. Jeg er nu "non turist" og skal forny mit visum en gang om året; Sunita har også visum, men det er gratis, til hun bliver femten år.

Vi har været i Danmark to gange de sidste fem år, men skal holde jul i Danmark i år. Det glæder vi os meget til, specielt de to piger, de har aldrig holdt

jul, og vi håber meget på sne; det har de heller aldrig oplevet. Vi kan dog se Manaslu og Annapurna fra vores hus, men de ligger langt væk. Sunita har aldrig oplevet en temperatur under femten grader!

Chitwan er et pragtfuldt sted at bo, her er utrolig smukt, grønt og frodigt, et godt klima det meste af året, men de sidste mange år har været meget urolige. Vi har stadig ingen rigtig regering, ingen gør noget, og vi har masser af demonstrationer og strejker - i gennemsnit mindst 1 om ugen. Vi ved ikke, om vi kan komme til byen og handle eller i skole med Sunita, når vi står op om morgenen. Nogle gange er alt lukket en time eller to, mange gange er der kampe mellem politiske partiers ungdom i flere dage, med afbrænding af motorcykler og busser. Vi har den største PLA-lejr (Peoples Liberation Army) for maoister liggende uden for vores landsby, og vi har ofte besøg af "tiggere", som "beder" om penge. Vi betaler ikke, så det har kostet vores hus nogle stenslag og os nogle urolige nætter.

Men Nepal er stadig et vidunderligt land; synd, at der ikke kommer flere turister hertil. Der er endnu ikke sket noget alvorligt med nogen turister, og forhåbentlig sker der heller ikke noget i fremtiden. Så bare kom.

Namaste fra en næsten dansk familie i Dumrichowk, Chitwan. Sunita, Sushila og Jørgen

Foto: Jørgen Rendsvig

Himalaya

— dit livs højdepunkt!

Mountain Delights Treks & Expedition er et lokalt trekking bureau med base i Kathmandu. Vi har i mere end ti år arrangeret trekking i Nepal, Tibet og Bhutan.

Mountain Delights arrangerer skræddersyede ture til nogle af Nepals mest populære destinationer, f.eks. **Mount Everest, Annapurna, Langtang** og **Kunchenjunga**.

Vi tilbyder ture med fokus på miljø og bæredygtighed. På ture som **Ganesh Himal Eco Trek**, bevæger vi os væk fra de mest populære ruter og ud i **uberørt natur**. Her møder du den **lokale befolkning**, og får indsigt i dens dagligdag. Mountain Delights støtter lokalbefolkningen bl.a. med skoleprojekter og ved at bruge lokale portere.

Vores guider har stor erfaring med trekking, og de har et unikt kendskab til **Himalaya** og **nepalesisk kultur**. Alle vores guider har en fortid som portere og dermed et meget stort lokalkendskab til trekking ruterne.

Udover trekking tilbyder Mountain Delights også en række andre aktiviteter som landsbyophold, safari, bungy jump og paragliding ...

Hvis du vil vide mere, så besøg os på vores hjemmeside:

www.gotomountain.com

Eller kontakt Ram P. Saptoka

Email: info@gotomountain.com

PERLEMARKEDET VED INDRA CHOWK

Tekst og foto: Knud West Hansen

Gemt væk fra al mylderet ved Indra Chowk ligger det lille men forrygende perlemarked, Raki Bazaar. Det er ukendt for de fleste, som ikke lige har et ærinde der, og jeg har oplevet lokale guider, som heller ikke kendte til det.

Det er ikke større end en dansk herskabslejlighed, men der er fuld af små særdeles farvestrålende boder med glasperler i alle farver. Det er muslimer, der driver boderne, og deres forfædre menes at være kommet fra Irak tilbage i middelalderen. Navnet Raki er afledt af iraker.

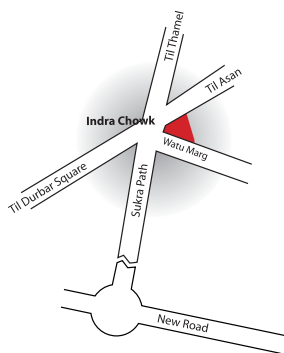
Mange af kunderne er brudepar, der kommer fra guldsmeden med det lille guldrør (tilhari), som sammen med en (eller rettere mange) perlekæder udgør Nepals svar på bryllupsringen til bruden. Hver perle i kæderne siges at garantere et års lykke, og eftersom de typisk består af ca. 2000 perler, skulle lykken være sikret. Mængden af guld i tilharen afspejler brudgommens

velstand, og farven af perlerne signalerer, hvilken kaste parret tilhører. Perlerne er ikke nepalesiske, de bliver importeret fra bl.a. Tjekkiet, Tyskland og Japan.

Men der er perler for enhver smag og pengepung, og det er det perfekte sted at forsyne sig med rigelige gaver til familien og veninderne derhjemme.

Lige uden for markedet på Watu Marg sidder mænd, der med arme, ben, tråde og triser forener de valgte perler med guldrøret - det er interessant at overvære, og man bruger snildt en halv time der.

Så næste gang I kommer på de kanter, er Raki Bazaar trods sin lidenhed et absolut must.

Bæredygtig hjemmesko i 100% ren naturlig uld filtet i hånden. Pris m. ENERGSOLE®: 599,- Uden ENERGSOLE®: 499,-

Pure wool - Pure love!

Drop strømperne!

Vi ved alle at uld isolerer godt. Men, uld er også 10 gange bedre til at optage fugt end f.eks. polyester.

Samtidigt afgiver ulden oven i købet termodynamisk varme, så dine fødder føles tørre og varme. Derfor er det slut med fornemmelsen af et par klamme syntetiske strømper.

Vore uldsko holder dine fødder tørre og varme. Du kan oven i købet droppe strømperne når du iklæder dig et par lækkert bløde og varme håndfildede uldsko.

Ren naturlig uld.

Vore uldsko er nemlig af 100% ren naturlig og bæredygtig uld, som blot er klipet af et får, og behandlet så skånsomt at det stadig indeholder lanolin.

Lanolin er naturens egen effektive beskyttelse som forhindrer snavs og lugte i at trænge ind i fibre. Derfor er uldskoene nemme at holde rene og friske, ved blot at lufte og holde dem tørre.

7 milliarder mennesker dobbelt så mange sko! De miljømæssige konsekvenser af læderproduk-

tionen er massive, men nu behøver du ikke længere at have dårlig samvittighed.

Bæredygtigt design

Med vores nye kollektion af uldsko, lancerer vi, i samarbejde med Green Comfort, vores svar på fremtidens bæredygtige fodtøj. Den verdenspatenterede ENERGSOLE® er integreret i skoene. Det sikrer en fantastisk og energi-givende stødabsorbering, som aldrig aftager.

Bæredygtig udvikling

Vi filter alle skoene i hånden på vores eget værksted i Kathmandu, Nepal.

Det skaber fast arbejde og vækst i et af Verdens fattigste lande. Vi har også oprettet en fond, som med 1 Euro per solgte par sko, støtter virksomhedens medarbejdere og deres børn.

Se de mange spændende styles og modeller, og se præcist hvem af de nepalesiske kvinder der har filtet netop dine sko.

betterfelt.com

NÅR NU VI HAR EVNEN

Er det en form for ny-imperialisme, når vi viderebringer vore vestlige principper for statsdannelse og virksomhedskultur til U-landene?

Af Thomas Glerup,
bestyrelsesmedlem i Dansk-Nepalesisk Selskab og ejer af betterfelt.com

Jeg har tidligere spurgt i dette forum, om vores bistandshjælp kan betragtes som skjult imperialisme?

Altså: Kan man retfærdigvis kræve, at vore modtagerlande skal anvende de midler, vi donerer, til at bygge deres samfund efter vores model?

Hvem siger, at vi har de rigtige svar på, hvordan man indretter et godt samfund?

Hvem siger, at vore modtagere bliver mere lykkelige af højere materiel levestandard? Og har vi svaret på de følgesygdomme, som vi påfører naturen ved at øge den økonomiske vækst i u-landene?

Hvis man har evnen, har man også ansvaret

Jeg kan ofte komme i tvivl, men jeg er jo blot et menneske, og jeg må handle ud fra mit udgangspunkt, som det menneske

jeg er. Og jeg er ikke i tvivl om, at jeg skal hjælpe.

Har man evnen, har man også ansvaret, og vi har evnen til at gøre tilværelsen bedre for vore medmennesker rundt om i verden. Det være sig i form af støtte til at indrette de politiske systemer som vores med tredelt statsmagt, en demokratisk styreform, fri uddannelse, sygesikring og velfærdsydelse. Men det kan også være ved overførsel af ren teknologi, viden om moderne produktion og handel samt simpel samhandel, som kan sikre indkomster og vækst.

Et af de første spørgsmål, som slog mig på min første tur til Nepal, var: "Hvordan kan du hjælpe?" Svaret kom ret hurtigt til mig, på en vandretur i bjergene.

At give af et urent hjerte

Jeg har aldrig haft særlig mange

kontanter eller fritid, som jeg kunne investere i eller donere til hjælpeprojekter.

Jeg forstod dog, at mit beskedne projekt med at etablere en virksomhed i Nepal faktisk var et helt pænt og effektivt stykke udviklingsarbejde.

Jeg så, at jeg faktisk var med til at skaffe nogle mennesker et levebrød, og at jeg tilførte mine ansatte og mine ledere kapital og viden.

Det var ikke et projekt, som var sat i gang med dét formål, men et projekt, som var foranstaltet af helt selviske motiver om at tjene penge til mig selv.

Alligevel kunne jeg med en vis stolthed konstatere, at de mål og intentioner, som Danida havde og stadig har med at støtte denne slags projekter, holder vand.

Derfor var svaret ganske enkelt, at jeg ville hjælpe flere danske virksomheder til at investere i Nepal.

Man kan godt påstå, at man yder udviklingsbistand, når man investerer i et u-land og sætter en virksomhed i værk. Man kan måske sige, at man hjælper af et urent hjerte, men man hjælper ikke desto mindre.

Skidt eller kanel?

Mange af projekterne kuldsejler undervejs, og det var vores også meget tæt på at gøre, men uanset vil der altid være et udbytte i modtagerlandet i form af overdraget viden.

Man kan jo så diskutere, om kvaliteten af projekterne er for dårlige, når så mange fejler. Eller man kan mistænke ansøgerne for kun at forsøge med støttekronerne for øje. Har det været for at få offentlige støttekroner og i mindre grad for

at skabe holdbare forretninger, at danske virksomheder har forsøgt at starte virksomheder i Nepal?

Jeg tror det ikke.

Heller ikke, selv om jeg faktisk blev overrasket og en smule forarget over den måde, støtten er sat sammen på, da vi fik vores første B2B-projekt godkendt. Det var mit klare indtryk, at pengene, som først og fremmest bliver udbetalt til konsulentbistand, har til formål at beskæftige danskerne i projektet og dermed var penge, som igen kunne beskattes i Danmark.

Det forekom mig at være et kynisk spil for galleriet, som gav indtryk af, at vi (den danske stat) yder en massiv bistand til fattige lande, mens vi i virkeligheden blot betaler danske virksomheder for nogle spændende og eksotiske eventyr.

Men der er jo sikkert mange gode grunde til, at pengene udbetales, som de gør. Først og fremmest skal man huske på, at der er tale om offentlige midler, som man skal kunne redegøre for, når revisionen kommer. Og sådan er det jo bare. Vi virksomhedsejere og ansøgere begynder jo ikke at ændre betingelserne for den støtte, som vi ansøger om.

Vi sætter os ind i reglerne, og så søger vi i henhold til dem, vejledt af de rådgivere, som hjælper staten med at administrere hele balladen.

Der er sikkert også lige så mange gode grunde til de mislykkede forsøg, som der er for fiaskoerne blandt de almindelige danske iværksættervirksomheder. Jeg vil gerne tilføje, at det jo er et vilkår for iværksættere, at størstedelen af dem "dør", inden de bliver 3 år gamle, og at det ikke sker uden store personlige omkostninger for den iværksætter, som har forsøgt sig og taget chancen.

Potato/Potato...

For mig som virksomhedsejer er det jo mindre væsentligt, hvad de enkelte kroner hedder, når de kommer ind i min kasse. Misforstå mig ikke. Det hand-

I Balkhu, Kathmandu, lever ca. 80 medarbejdere i dag af at arbejde på en danskejet virksomhed, der startede via et Danida-projekt.

ler ikke om at snyde og omgå reglerne. Regler er regler, og de må respekteres.

Jeg tænker mere på, at når jeg sætter et budget op for at starte en virksomhed, så er de samlede udgifter og indtægter det, som afgør, om projektet hænger sammen. Kan jeg få en gevinst ved det samlede engagement, så går jeg i gang, ellers ikke.

Støttebeløbene fra Danida indgår naturligvis i kalkulen, men projektet skal jo også hænge sammen, når tilskuddene stopper.

En fødselshjælper

Derfor må tilskuddene fra Danida ikke være motivet til at starte en virksomhed i Nepal. I så fald spår jeg iværksætteren evige skuffelser og ærgrelser samt en garanteret konkurs efter støtteperiodens ophør. For mit eget tilfælde kan jeg berette, at støtten var en fødselshjælper. Det var selve muligheden for støtte, som fik mig til overhovedet at overveje en virksomhed i Nepal. Det var støtten, som hjalp mig over den første tærskel, som hedder usikkerhed og uvidenhed. Støtten gav mig mulighed for

at forsøge uden at tabe alt for mange penge. Skulle det fejle, så havde jeg kun tabt begrænsede beløb ud over min tid.

Det var heller ikke afgørende for mig, hvad der stod på de penge, som vi fik i støtte fra Danida. Vi brugte ganske vist alle de timer, som vi fik betalt, men derfor kunne jeg jo godt bruge pengene på noget andet i Nepal. Der er jo f.eks. ingen, som skal bestemme, hvad jeg

Der må være tale om, at man fra officiel side vil have nogle kontrolfunktioner med de penge, man giver i støtte, og ikke at man vil bestemme, hvad der skal bruges af ressourcer, når nogen starter virksomhed i et u-land.

En stor international virksomhed ville måske bruge flere løntimer på administration og afrapporteringer end en lille virksomhed. Her kan man nok

”

Skal vore ambassadører drive erhvervsmæssig fordelingspolitik med Danidas midler?

som iværksætter får i løn (bortset fra, at det er de almindelige betingelser for iværksættere, at man ikke får løn de første år, man starter virksomhed).

Kun for værdigt trængende

Kort sagt er det da ok, at Danida forlanger, at pengene bliver udbetalt som rejsepenge og konsulentonorarer, og at modtagerne skal redegøre for bilag og timeregnskaber. Men i virkeligheden er det nok ikke præcis sådan, pengene forbruges i en iværksættervirksomhed.

ikke forvente, at den udsendte bruger sin løn til andet end sig selv. I det hele taget ville en stor international virksomhed nok angribe opgaven på en helt anden måde, og måske ville den ikke engang bekymre sig om at søge støtte fra Danida. Jeg tror faktisk ikke, at den ville få støtten godkendt i Nepal, hvis jeg skal tolke på de udmeldinger, jeg har fået fra ambassaden i Kathmandu. Her synes holdningen at være, at de store må klare sig selv.

Argumentationen lyder nogenlunde sådan her: "Hvorfor skulle vi (Staten) støtte så store virksomheder, som jo åbenlyst gør det for at tjene penge? Hvis ikke de så en god forretning i projektet, ville de jo ikke starte det. Ser de en god forretning, kan de gøre det selv, da de må formodes at have midlerne."

Det får mig til at stille en lang række spørgsmål:

Hvordan bliver man vurderet som værdigt trængende, når man gerne vil starte en virksomhed i Nepal?

Er det finere at være en lille virksomhed?

En stor virksomhed ville forhåbentlig ikke starte, hvis den ikke så en god forretning. Den har jo et ansvar for at tjene penge på det, den gør (lige som alle andre virksomheder har). Men er de arbejdspladser, som store virksomheder skaber, ikke lige så gode som dem, små virksomheder skaber? Er den viden, som de overfører

til Nepal, ikke lige så god som den, de små virksomheder overfører?

Har de så ikke lige så stor ret til støtte ifølge Danidas programmer, som de små virksomheder har?

Den risikovillige kapital, som kunne hjælpe til at starte i et usikkert land som Nepal, er vel lige så knap i en stor virksomhed, som den er i alle andre virksomheder? Risikoen for de store virksomheder er vel den samme, og hvorfor skulle de have bedre råd til at tabe penge end de små?

Det er da muligt, at støtten ikke er så afgørende en faktor, og at den udgør en relativ mindre andel af det udbytte, som projektet giver, men det tæller dog alt sammen på bundlinjen.

Skal der gøres forskel?

Hvem skal i øvrigt afgøre, hvornår det er en god forretning eller ej? Er det Danida eller

virksomheden selv? Skal vore ambassadører drive erhvervmæssig fordelingspolitik med Danidas midler?

Er der særlige kriterier eller betingelser, som skal opfyldes for at få støtten, ud over de officielle betingelser som står i ansøgningsmaterialet? Eller spurgt på en anden måde: Er der etisk nogen forskel på at tjene penge, om man er stor eller lille?

Er det "smukkere", når en lille virksomhed tjener penge, end når en stor virksomhed gør det?

Jeg spør'r, fordi jeg har svært ved at se en linie i den førte politik.

Ikke mindst når jeg samtidig hører, at man gerne på ambassaden vil have flere virksomheder involveret i Nepal.

Hvorfor så den angst for at hjælpe nogen, som måske

kunne klare sig uden hjælpen? En angst, som nu også opleves af mindre virksomheder, der ansøger om hjælp til at iværksætte nye initiativer i et land, som bestemt ikke fra en investors synspunkt er det mest oplagte land at investere i.

Jeg vil gerne understrege, at jeg har fuld respekt for, at der må være kontrol med midlerne, og at midlerne skal bruges til formålet – nemlig at skabe vækst og overføre viden til modtagerlandet.

Jeg står dog helt uforstående overfor, at ansøgere også skal vurderes efter en moralsk skala eller efter, hvorvidt de har behov for støtten eller ej.

Så er vi vel tilbage til det mere filosofiske spørgsmål: Har vi overhovedet ret til at blande os i andre folks anliggender?

get a taste of exciting and exotic Nepali and Indian food

*Namaste Nepal
Restaurant and Cafe*

Fredensgade 11 A, 2200 København N
www.namastenepal.dk Tlf: 35 39 01 40

नमस्ते नेपाल

SPANSKRØRSPÆDAGOGIK PENSIONERET I NEPAL

Af Kommunikationskoordinator Susanne Dencker efter input fra programkoordinator Ina Lykke Jensen.

06. juni 2012 | AC Børnehjælp har sammen med vores partnerorganisation 'Children Nepal' netop afsluttet projektet 'Børns tryghed og inklusion'. Resultaterne er til at få øje på. Gammeldags disciplinering og frygtbaseret læringsmetoder er dømt ude. Nu lærer børn ved at blive anerkendt og motiveret i stedet for at frygte slag og ydmygelse.

Det har været op ad bakke at nå skolerne, som i 3½ år har deltaget i projektet 'Børns tryghed og inklusion' i bjergdistriktet Parbat i det centrale Nepal. Konkret, da skolerne ofte ligger på bakketoppe, hvor tilkørslen er begrænset til hullede og uvejsomme stier. Og også i overført betydning, da både skolerne og børnenes forældre har manglet viden og tiltro til, at børn lærer bedre uden slag og ydmygelse som pædagogisk metode.

Programkoordinator Ina Lykke Jensen har sammen med konsulent Dorte Skovgaard Mortensen besøgt de tre distrikter Parbat, Kaski og Tanahun i Nepal for at evaluere projektet. Ina Lykke Jensen var især meget imponeret over den stolthed, som lærerne på skolerne udtrykte:

- Stolthed over, at det er lykkedes at skabe en skole, hvor eleverne ikke længere frygter lærerne. Langt de fleste lærere bryder sig jo ikke om at benytte fysisk afstraffelse. De har bare ikke haft nogen redskaber til at håndtere eleverne på anden vis. Det har projektet givet dem.

Forpligtet i fællesskab

I projektet har AC Børnehjælps lokale partner, Children Nepal, samarbejdet intensivt med seks skoler og mindre intensivt med 26 andre skoler i de tre distrikter. I de seks skoler har man blandt andet fået etableret konkrete retningslinjer for, hvordan både børn og lærere opfører sig på skolen. Det er sket gennem en proces, hvor skolernes ledelse, lærerne og eleverne har haft indflydelse. Nu hænger retningslinjerne på plakater på skolernes mure, så alle kan se dem, og så alle bliver mindet om, hvad man i fællesskab er forpligtet på.

Retningslinjerne handler fx om, at lærere skal være der til timens begyndelse, at de ikke må benytte fysisk afstraffelse, at børnene skal behandle hinanden ordentligt, at de skal høre efter i timerne, og at de skal have indflydelse på væsentlige beslutninger på skolen.

Udvalg og børneklubber sikrer at processen fortsætter

I skolerne er der etableret et udvalg med lærere, forældre og børn, som eleverne har tillid til, og som de kan rapportere til om overgreb. Der er også oprettet børneklubber for ele-

verne på skolernes fire ældste klassetrin. De fungerer som en slags elevråd, der i samarbejde med lærere og ledelse igangsætter aktiviteter på skolerne og opnår indflydelse, når beslutninger skal tages.

Ina Lykke Jensen:

- Det har været en stor udfordring for såvel lærerne som for eleverne og for forældrene at finde tillid til, at de løsninger, man når frem til, ved at både børn og voksne får en stemme og bliver hørt, er til gavn for alle. At se, at dette nu sker i praksis ude på skolerne, det er rigtig bekræftende for mig som programkoordinator.

Skolerne en del af et omgivende samfund

Det intensive arbejde med de seks skoler var den største komponent i projektet, der også har samarbejdet med civilsamsfundsorganisationer om at opbygge politikker og handleplaner for, hvordan børns rettigheder reelt skal respekteres. Projektet har fx haft en vis succes med at motivere myndigheder på distriktsniveau til at inddrage børn repræsentativt i beslutninger, der vedrører børn.

Konsulent Dorte Skovgaard Mortensen:

- Den største effekt ses af det tætte og konkrete samarbejde med skolerne, som også har medført, at elevernes karakterer er bedre, der er større søgning til skolerne, eleverne bliver i mindre grad væk og udviser større ansvar for deres skolegang og lektier. Endelig dropper færre elever skolegangen undervejs. Så min anbefaling er, at kompleksiteten i projektet med fordel kan reduceres til et stærkt fokus netop på at samarbejde med skolerne og børnenes forældre.

Projektets gode resultater ruller videre

Samarbejdet med skolerne har nået et højdepunkt, som både lærere, elever, forældre, Children Nepal og AC Børnehjælp er og bør være stolte af. Children Nepal og AC Børnehjælp er nu i gang med at udbrede kendskabet i Nepal til erfaringerne med og resultaterne af projektet. Til næste år er det planen at fortsætte arbejdet med endnu flere skoler og med nærmere inddragelse af både forældre og skolemyndigheder.

Nepal Seen Through My Lenses

Finn Thilsted skriver:

Som nogle vil vide havde jeg en fotoudstilling i Kathmandu i august 2010, kort før jeg forlod Nepal efter 5 år som ambassadør. Jeg fik også trykt en lille bog med billederne og mine indtryk fra disse dejlige år. Bogen "Nepal Seen Through My Lenses" er nu udkommet på iBookstore, hvor mange Nepal-interesserede, naturligvis gratis, vil kunne få fat i den og forhåbentlig nyde billederne og få øget interesse for landet.

We are not intouchable

Fra Dalit Solidaritetsnetværket i Danmarks hjemmeside, www.dalit.dk, har vi klippet:

"Dalitterne og den diskrimination, de udsættes for, var på dagsordenen i Danmark i uge 44. Emnet blev diskuteret under en vellykket høring, i flere medieinterviews og på filmfestivalen CPH:DOX, hvor den indiske filmmager og aktivist Stalin K. optrådte.

Kastediskrimination er en af de værste former for diskrimination, der findes. Det slog udviklingsminister Christian Friis Bach fast under DSN-DK's og IDSN's høring om emnet den 29. oktober.

Ministeren åbnede høringen, der også havde deltagelse af to fremtrædende menneskerettighedsforkæmpere fra Indien, Asha Kowtal og Stalin K. samt Katia Chirizzi fra FN's

Højkommissariat for Menneskerettigheder og repræsentanter for en række af DSN-DK's medlemsorganisationer samt det Internationale Dalit Solidaritetsnetværk (IDSN).

Arrangementet foregik i et fyldt lokale på Dansk Institut for Internationale Studier."

Under høringen blev Stalin K's film "We are not intouchable" vist. Filmen kan ses på www.youtube.com/idsnvideo.

Læs mere på www.dalit.dk og www.idsn.org.

ALLO – EN BÆREDYGTIG NÆLDE SOM TEKSTIL I NEPAL

Tekst og foto: Antropolog Ellen Bangsbo

Nedenstående artikel blev bragt i Nepal Vision 2012, nr. 1., - desværre uden kreditering af Ellen Bangsbo som forfatter og fotograf. I overensstemmelse med krav fra Dansk Magisterforening genoptrykkes artiklen her med korrekt kreditering.

Den store 'Allo – Himalaya Nettle' vokser vildt på Nepals lavere bjergskråninger og er igennem mange generationer udnyttet til tekstil af lokalbefolkningen i landområderne. Det sidste årti er udvinding og forarbejdning af denne brændenælde vokset fra lokalt forbrug til en vigtig industri for lokalbefolkningen i landets landområder samt i de større byer.

De fleste kender brændenælden som en irriterende ukrudtsplante, der er svær at slippe af med og som efter berøring efterlader en rød ubehagelig og brændende plet på huden. Nælden er også kendt i folkløse og historiefortællinger. I H.C. Andersens 'De vilde svaner' redder prinsesse Elisa sine brødre ved at strikke brændenældetrøjer til dem, så de der- ved forvandles tilbage til deres menneskelige form fra at være forhekset til svaner. I denne historie benyttes nælden som tekstil, hvilket ikke er ukendt i Danmarks historie. De tidligste fund af forarbejdet brændenældefiber dateres til Bronzealderen (800 f.v.t.) og stammer fra et mosefund i Voldtofte, Fyn. I Europas nyere historie blev nælden brugt til soldaternes uniformer under Napoleons krige 1803–15 samt til den tyske hær under både første og anden verdenskrig. Igennem det 17. og 18. århundrede var nældedefibre kendt i Danmark under betegnelsen 'Nældetøj', som ofte var så flot bearbejdet, at det blev sammenlignet med silke. Udvinning af brændenældefiber ophørte i Danmark efter anden verdenskrig, hvor det blev udkonkurreret af den

billigere bomuld samt af de nye syntetiske fibre.

Det var ud fra denne viden, at jeg under mine studier på Skolen for Brugskunst i 1978 valgte at studere plantefibre, inklusivt hamp- og brændenældedefibre, og efter selv at have indsamlet, forarbejdet og spundet dansk brændenældefiber besluttede jeg at rejse til Nepal, hvor jeg havde hørt, at nepalesere i landområder gik rundt i tøj forarbejdet af nældefiber. Den almindelige danske brændenælde giver kun et fiberudbytte på 5 %, hvor den nepalesiske nælde 'Allo' giver et langt større udbytte. Så jeg søgte og fik (trods ordlyden om hamp) faktisk legater til at rejse til Nepal for at studere hamp og brændenældefiber. I foråret 1979 besøgte jeg Ghandrung nord for Pokhara, samt Jumla i Vestnepal, begge steder, hvor man dengang anvendte Allo fiber til forarbejdning af eget tøj, reb, fiskenet mm. I forbindelse med antropologisk feltarbejde var jeg i 1999 fire måneder i Nepal. Her opdagede jeg, at forarbejdning og salg af Allo produkter var blevet omfattende, til dels hjulpet af investeringsivrige vestlige personer

samt NGO'er og især Susi og John Dunsmore, som i Sankhuwasaha, Østnepal, gennem et større udviklingsprojekt, havde hjulpet lokalbefolkningen med at kommercialisere deres flotte Allo tekstiler. Hvor Allo tekstiler tidligere udelukkende dækkede eget forbrug og udveksling, var de nu nogle steder dygtigt organiseret med produkter til salg mange steder i Nepal. Jeg har siden udført et kort feltarbejde i foråret og senere igen i efteråret 2010, hvor jeg besøgte afsides landsbyer i Parbat og Pyuthan distrikterne i midtvest Nepal og deltog i den lokale Allo høst samt undersøgte de lokales forarbejdning af nælde og deres flotte tekstile nældeprodukter.

Allo – den store Himalaya nælde

Den nepalesiske 'Allo – Himalaya Nælde' *Girardinia diversifolia* er, som navnet betoner, ikke helt ens med den almindelige mindre danske nælde *Urtica dioica*. Allo vokser ved skyggefyldte og våde træbeplantninger eller skovområder og bjergskråninger i 2.500 til 3.000 meters højde i det vestlige og østlige Nepal, hvor den udgør en vigtig del af områ-

dets naturlige økosystem. Den vokser bedst ved jord rig på gødningsstoffer, især kvælstof er vigtigt for at dens trivsel. Nælden bliver mellem 1-3,5 meter høj, med op til 35 cm brede blade. Hvor den danske nælde har talrige nærmest usynlige brændehår, er disse på Allo planten nærmest som spidse torne på størrelse af 0,4 - 0,9 cm fordelt på både stilk og blade. Stik fra disse torne er selvsagt ubehagelige, men selvom jeg sammen med de lokale kvinder deltog i flere Allo høst med ophold helt inde i de tætte nældekrat, så lykkedes det mig med stor agtpågivenhed at undgå denne nærkontakt. Netop denne 'stikkende' egenskab udnyttes ved mange landsbyhuse ved at afskærne nælder bruges til hegn for at holde strejfende køer og andre uønskede væsener ude.

Blade fra Allo benyttes til foder i Nepal, men som næringskilde til mennesker anvendes i stedet den mindre udgave af nælden med navnet 'Sisnu', der minder om den danske nælde, og som vokser i lavere højder. Plantens topskud er især om foråret meget næringsrige, og den tibetanske helgen og yogi Milarepa

Landsby i Pyuthan distriktet. Den rå nældebast høstes hvert efterår og hænges til tørre ved husene, indtil der er tid til at behandle nældefiberen.

Efter nældehøsten hygges der med hjemmebrygget stærk 'raxi'

Nældesuppe - gadesalg af den næringsrige 'sisnu' i Boudhanath, Kathmandu.

er kendt for at have overlevet i mange år ved afsides og højtbeliggende Himalaya regioner udelukkende på en diæt af brændenælder, hvilket siges at få hans krop til at fremstå i en grønlig farve.

Allo høst

I århundreder har de etniske grupper Rai, Magar og Gurung høstet og forarbejdet nælden til garn og vævet tekstil, til eget brug eller som handelsobjekt. Nældehøsten finder sted sent på efteråret, og når et passende nældekrat er udvalgt, går gruppen af nældehøstere direk-

te ind i de meget tætvoxende krat, hvor den forreste person med en mindre pind som en machete baner vej ved at slå de forreste planter til siden. Den friske grønne bark med fiber skrælles af den tykke stilk, sommetider ved at benytte tænderne til at frigøre barken fra stængelen. Det er et hårdt og ubehageligt arbejde at høste; i det tidlige efterår er de fugtige skovområder fulde af blod-sugende igler, og nærkontakt med nældens tornelignende brændhår, der indeholder store mængder af bl.a. histamin, kan give den uheldige person en

feberlignende tilstand i op til flere dage. Som regel er høstarbejdere iført tykke handsker, som bruges, når de holder om stængelen og afblader den. I den landsby, jeg besøgte i Pyuthan distriktet, høstede kvinderne delvist uden handsker. Måske er de efter mange årlige høst siden tidlig ungdom i nogen grad blevet immune for stik af nældens histamin.

De bedste høststeder er ofte beliggende flere dagsmarcher fra landsbyen, og man samles derfor i flok for sammen at overnatte nogle dage på det udvalgte høststed. Allo høst forbindes traditionelt med gensidig hjælp og socialt samvær, og hver høstdag afsluttes med afslappet samvær og altid med en dram af den medbragte hjemmebryggede 'raxi'. Så skulle nogen mod forventning have fået stik af nælden, kan der findes lindring i flasken. Hjemme i landsbyen hænges de store grønne Allo bast fiberbunder til tørre under tagets udhæng, indtil der er tid til at behandle den rå bast fiber. Den rå bast fiber (nepali: Lokta), koges sammen med aske fra ildstedet i nogle timer, hvorefter

den bankes med en trækølle og skylles fri for den rå bark, der nu er let at fjerne. Nogle steder benyttes kaustisk soda, hvilket meget belejlighedsvis bringer kogetiden til en time. I disse områder med mangel på brænde er dette selvfølgelig et fristende alternativ, men dette betyder, at det færdige produkt ikke længere kan betegnes som økologisk. Fra et økologisk synspunkt er det heller ikke så smart, når grydens indhold efterfølgende hældes direkte ud på jorden, og kvinderne kan ætse hænderne, når de holder på bundterne. Allo bundterne skylles nu og tilsættes frisk lerjord, for at de senere er nemmere at udrede før spinning. Det betyder, at nogle fiberbunder (nepali: Puwa) indeholder op mod 40 % jord, som skal vaskes ud, efter fiberen er spundet til garn.

Traditionel Allo forarbejdning

Det færdige fiberbunt, parat til spinning, er 3-4 cm tykt og 150 cm langt. Det vikles omkring livet eller holdes under armhulen, mens der på traditionel vis spindes et fint garn på en håndten. Denne metode benyttes af både mænd og

De unge piger ved et udviklingsprojekt i Parbat distriktet har lært at spinde på en rok, så spindingen går meget hurtigere end den mere langsomme håndten.

Den store trampevæv giver mulighed for, at der kan væves brede stoffer i stedet for de smalle baner, der væves på lændevæven. Her ses væveværkstedet ved et udviklingsprojekt i Parbat distriktet. Det vævede stof er i halvt brændenælde og bomuld.

Kvinde i Pyuthan distriktet i 2010, hvor man gennem århundreder har benyttet denne sjals-taske beklædning.

kvinder, mens de går fra sted til sted, vogter kvæg eller har andre mobile gøremål. Allo garn blev traditionelt vævet på en lændevæv, som nemt kan rulles sammen og bringes med rundt. Der blev vævet jakker, sække, tasker, bærestropper til transportkurve, og især blev nældegarn brugt til knytning af fiskenet, da garnet er stærkt i våd tilstand.

En speciel del af den lokale beklædning er en form for 'sjal-taske'. Nældegarnet væves på en lændevæv i baner som sys sammen til et firkantet stykke stof, der bindes sammen i hjørnerne, og foldes over brystet, så den hviler på skuldrene. Der ved fungerer den som et sjal, der varmer overkrop og ryg, og hvor de dobbelte folder nu kan fungere som en praktisk taske eller meget stor lomme – altid lige ved hånden. Hvis stoffet er meget tæt vævet kan den også fungere som en regnfrakke. Denne 'sjals-taske', forarbejdet af nældefiber og nu også bomuld, benyttes stadigvæk af etniske grupper i Nepal, Bhutan, Sikkim samt Assam i det østlige Indien, og dette tydeliggør, at lokal praksis og gamle traditioner stadig finder sted på tværs af nutidige politiske grænser, som nu opdeler ens lignende geografiske områder. Den tekstile kultur forbin-

der Himalayas etniske grupper, netop her, hvor den store Allo - Himalaya Nælde vokser langs hele Himalaya-kæden fra Kashmir til Sikkim, Bhutan, i Assam og Khasia-højderne, samt i det indiske Himalaya ved dalene omkring floden Sutlej ved Kinnaur, Himachal Pradesh og Almora, Uttaranchal.

Allo produkter og deres fremtid i Nepal

Allo tekstilprodukter kan nu købes i mange forskellige kvaliteter i Pokhara, Kathmandu og Boudhanath, lige fra flot forarbejdet stof til mere simple bordløbere. Forskellige udviklingsprojekter har introduceret mere effektive arbejdsmetoder og redskaber, for eksempel den opretstående rok og den større trampevæv, hvor der kan væves bredere stoffer, som nemmere kan afsættes og syes til moderne tøj. I flere af de afsides beliggende landsbyer er denne store væv fragtet dertil, opdelt i dele på de garvede kuliers rygge, og i forbindelse med forskellige udviklingsprojekter undervises kvinderne i at væve på dem. Et andet vigtigt produkt er strikkede sjaler i ultratyndt håndspundet Allo garn – strikket af kvinderne, mens de vogter kvæg eller bevæger sig fra sted til sted i bjergene. Den mere traditionelle brug af stærke nældbærestropper til

kurve er nu mange steder erstattet af plastikbånd. Nældefiber har også kulturel betydning for de etniske Rai, der bruger den som tråd i traditionelle religiøse ritualer og ceremonier. Allo produkter blev traditionelt forarbejdet og benyttet af lokalbefolkningen i landområderne, hvilket er medvirkende til, at fibren er tillagt omdømme af lav status. I dag ønsker de færreste nepalesere at bruge Allo produkter, måske lige med undtagelse af de meget flotte strikkede Allo sjaler. De fleste nepalesiske kvinder vil meget hellere gå med tøj i blødt farvestrålende fløjel eller varme pasmina sjaler, men med udviklingen af nye flotte Allo stoffer vil denne tendens sikkert snart vende til fordel for Allo markedet. Markedet for tekstile Allo produkter ligger lige nu hos de vestlige forbrugere, og netop de smukke og supertynde strikkede Allo sjaler er meget populære på det japanske marked.

Selvom spinning og vævning af nældefiber stadig er lavt betalt arbejde, så har denne aktivitet bidraget til at skaffe en ekstra indtægt for store befolkningsgrupper i landdistrikterne. Der er også blevet plads til at etablere en 'Allo club', hvor man kan mødes og udveksle erfaringer og koordinere salgsmuligheder og udstillinger. Der

er allerede nu blevet skrevet mange artikler om udvinding af nældefiber i Nepal – ikke mindst af nepalesere selv, men den nepalesiske indsats blev i en årrække desværre sat i bero pga. landets politiske situation. Både nepalesiske forskere, forretningsfolk og udenlandske udviklingsarbejde er helt enige om, at der ligger et stort økonomisk potentiale i udvinding af nældefiber for Nepal og dets befolkning. Der er dog nogle tekniske besværligheder, der skal løses først. I øjeblikket er der en større eksport af den rå nælde bast fiber til udlandet, hvilket ikke er hensigtsmæssigt ud fra et økonomisk og økologisk synspunkt. I Europa forskes der nu i den tekniske behandling af brændenælfiber, og denne forskning vil uden tvivl snart være til gavn for den nepalesiske brændenælfiberindustri.

Supplerende litteratur:

Dunsmore, Susi, (1993). Nepalese textiles. London, British Museum Press.
 Franck, Robert R. (ed.) (2005). Bast and other plant fibres. Cambridge England, Woodhead Publishing Limited.

ARRANGEMENTSKALENDER

AARHUS

Salen på Århus Hovedbibliotek

Fredag den 25. januar kl. 19.00

Nitten år i Upper Solu - et stort livsværk.

Foredrag ved Kurt Lomborg, Himalayan Project

Fredag den 1. marts kl. 19.00

Reserver dagen - program følger.

Mandag den 8. april kl. 19.00

Billeder fra hele Nepal - gode tips og tricks til rejsefotografering.

Foredrag af fotoentusiasten Claus Andreassen.

Tirsdag den 14. maj kl. 19.00

Jeg nåede mit mål.

Foredrag af Mogens Kjæmpe Jensen

KØBENHAVN

Medborgerhuset, Danasvej 30B, 1910 Frederiksberg C

Mandag den 4. februar kl. 18.30

Nitten år i Upper Solu - et stort livsværk.

Foredrag ved Kurt Lomborg, Himalayan Project

OBS! Afholdes i Namaste Nepal Cafe og Restaurant

Mandag den 11. marts kl. 19.30

Mit arbejde med at skabe litteratur for børn i Nepal.

Foredrag ved forfatteren Sally Altschuler

Torsdag den 11. april kl. 19.00

Generalforsamling

Mandag den 6. maj kl. 19.30

Nepal før og nu, 40 år efter - nu med Søbygaard økologi.

Foredrag af Poul Hansen og Lis Rasmussen

डेनमार्क नेपाल सोसाईटी
Dansk-Nepalesisk Selskab

**Bliv medlem af
Dansk-Nepalesisk selskab
- og få Nepal Vision
med posten!**

Dansk-Nepalesisk Selskab har til formål at fremme dansk-nepalesisk samarbejde om bæredygtig udvikling, turisme, samhandel, kultur, m.m. Selskabet er upolitisk.

Vi holder foredrag, arrangerer vandreture, møder med spisning, deltager på messer og gennemfører anden oplysende virksomhed om forskellige sider af Nepals kultur, natur og historie.

På vores hjemmeside www.nepal.dk, (hvor enhver kan registrere sig, og modtage vore nyhedsbreve pr. e-mail) forsøger vi at bygge netværk.

Man kan annoncere efter ligesindede, oprette en blog eller uploade et fotoalbum.

Der er ingen bestemte rammer eller begrænsninger for hvilke emner man tager op, så der er noget for enhver, hvad enten man interesserer sig for bistandshjælp, forretning, kultur, natur eller om man er en nysgerrig turist som gerne vil se noget andet end det sædvanlige.

Desuden forsøger vi at arbejde sammen med andre foreninger.

Det kan være ved at støtte op om arrangementer eller i samarbejde at arrangere foredrag eller events.

Endeligt udgiver vi bladet, du sidder med i hånden.

Nepal Vision uddeles dog kun til medlemmer og annoncører.

Vil du modtage bladet 2 gange årligt i fremtiden og samtidigt få gratis adgang til alle vore foredrag og arrangementer, skal du blot melde dig som medlem på e-mail:

birgit@nepal.dk

eller ringe til vores kasserer Birgit Nielsen på telefon nr.: 40 75 28 58

Det koster kun kr. 170 om året.

Ring: 40 75 28 58

eller

Skriv: birgit@nepal.dk

Afsender:
Dansk-Nepalesisk Selskab
Kongensgade 17A
3550 Slangstrup

